

**הגר"י עדס שליט"א
והמסר שקיבל מאימו:
"שולחן שבת זה
לא בית משפט"**

לקראת שבועת מלכתא

פרשת משפטים | גליון מס' 366 | תקציר שבועי של 'הדף היומי בהלכה' | לקבלת הגליון למייל: dirshu@dirshu.co.il

בשלב זה כבר לא יכול היה הבחור להתאפק ואמר לרבינו: "במחילה על ההעזה שבשאלתי, אבל רצוני להבין: אני לומד בישיבה. אוכל בישיבה, שומע את השיעורים, ועתה - אף מקבל 'חלוקה' מהראש ישיבה. במה, אם כן, אינני נחשב כתלמיד בישיבה?"

על האחריות שלקח מרן הגאון רבי משולם דוד סולובייצ'יק צוק"ל, על כל תלמיד בישיבתו

וַיִּסְפָּר לָעַם אֶת כָּל דְּבָרֵי ד' (שמות כ"ד, ג')

על המשמעות העמוקה שייחס רבינו ליחסי רב-ותלמיד והתמסרותו אליהם, יעיד המעשה הבא:
בחור פלוני הגיע מאמריקה לא"י סמוך לתחילת "זמן" פלוני, וביקש להתקבל לישיבה. אך הואיל והגיע באיחור לאחר שמואלה המיכסה, נענה בסירוב.

הבחור, שהגיע במיוחד לא"י כדי ללמוד אצל רבינו, התחנן על נפשו, שאמנם הגיע אחר הזמן אבל עז רצונו ללמוד בישיבה. ואז משהבין שא"ל לקבלו הציע הבחור שאולי תינתן לו הרשות ללמוד בבית המדרש של הישיבה. על כך הגיב רבינו: "זיצ'ן לערנען אין בית מדרש? נו, נו, יעדער איינער קען זיצן לערנען א ווא ער ויל [-לשבת בביהמ"ד? נו, נו. (מהיכי תיתי) כל אחד יכול לשבת וללמוד היכן שרוצה]. וכי אוכל לומר לך שלא תלמד בבית המדרש? אלא שעליך לדעת, שאינך נחשב תלמיד בישיבה..."

סבר הבחור וקיבל, קבע לעצמו חברותות מהישיבה והחל ללמוד במרץ ובהתמדה. לאחר כמה שבועות הוא ניגש לרבינו ואמר לו, שהואיל והוא לומד בבית המדרש, ושם בבנין יש 'חדר אוכל' של הישיבה בו אוכלים בוקר וערב, הדבר יחסוך לו זמן וימנע ביטול תורה, ואולי הוא יוכל גם לאכול בחדר האוכל?

אמר לו רבינו: "האוכל נרכש הרי מכספי הנדבות שניתנים לישיבה למי שלומד. וממילא, אם רצונך לאכול שם הרשות בידך, אבל שתדע שאינך נחשב תלמיד בישיבה..."
ואמנם, הלה החל לאכול כשאר הבחורים בחדר האוכל.

כמה שבועות לאחר מכן, ניגש הבחור שוב לרבינו ואמר לו: "כיון שאני לומד בישיבה כבר מזה כמה חדשים, ואף אוכל בחדר האוכל, אולי אוכל גם להיכנס לשיעורים?"
תיכף ועל אתר הגיב רבינו: "וואס?! אריין קומען אין שיעור? הרי אין מקום כלל ולא שייך במציאות". אלא שהבחור שנפשו חשקה בתורה הסביר שהוא מוכן להיכנס למרות שיהיה עליו לעמוד בכל משך השיעורים. נו, זה כבר סיפור אחר. איך אוכל למונע מבחור שלומד כראוי, מבלי שיתפוס מקום של תלמידים מן המניין, לשמוע את השיעורים?
"ניחא", אמר לו: "נו, נו, אם אתה רוצה לעמוד, אתה יכול להיכנס, אבל שתדע שאינך נחשב תלמיד בישיבה..."

לי אחריות עליו לנושאו על לוח ליבי. והנה לפי כמות התלמידים עכשיו - אין זה בכוחותי לקחת אחריות ולהתפלל כדבעי על עוד תלמיד!"...
בינו נא זאת!

"יש כאן בחור בשם 'מוזס'?"

אחד העיקרים שראה בדרך גדילתו וצמיחתו של בן תורה, היה דרגת ה'ביקוש', שככל שהיא רבה יותר כן יש בה ברכה המבטיחה הצלחה בעליה בתורה.

באחד משיעורי החומש, כאשר כל הציבור עמד כרגיל בחצר ועל גבי המדרגות בהמתנה לפתיחת הדלת כדי להיכנס ולתפוס כל אחד את מקומו, נפתח לפתע החלון, ורבינו עמד ושאל: "יש כאן בחור בשם 'מוזס'?", ומשלא השיבו חזר ושאל: 'מוזס נמצא כאן?' ואמנם הבחור שענה לשם זה עקר את רגליו ופנה לעבר דלת הבית, זו נפתחה, והוא נכנס בעד הפתח פנימה, לפני שאר התלמידים... הסיפור כולו היה בלתי שגרת. במה זכה אותו בחור שרבינו ידאג לו כך באופן בלתי רגיל?

מדובר היה בתלמיד חדש שזה עתה נכנס ללמוד בישיבה, בעוד ששיעור החומש של אותו שבוע נועד להיות רק עבור המבוגרים שבין התלמידים. אלא שהבחור לא אבה לוותר וחשק מאד לשמוע את השיעור, מה עשה? החליט לטפס מן החצר אל המרפסת שבדירת רבינו זמן ניכר לפני תחילת השיעור [כדי שאף אחד לא יבחין במעשיו ויניא אותו מן הכף], וכך יוכל להטות אוזן ולשמוע את השיעור מבעד לדלת המרפסת...

אלא שאיתרע מולו' ובדיקו באותה שבת לאחר הסעודה, פתח רבינו את תריס המרפסת, כדי לצאת לשם לדבר מה, והנה לתדהמתו הוא מוצא שם בחור מהישיבה...

בלב הומה סיפר הבחור את פשר הימצאותו במרפסת, חושש מפני התגובה העלולה להיות חריפה, אך תחת לגעור בו על מעשהו, התרשם רבינו מאד מרצונו העז לשמוע בכל מחיר את השיעור, ואמר לו: "אל תדאג. אני כבר אסדר לך את האפשרות לשמוע את השיעור". זה היה פשר קריאתו מן החלון בטרם תחילת השיעור: יש כאן בחור בשם...

עלבונה של תורה

תלמידיו ידעו שהנושא הנושא אצלו ביותר הוא מצות תלמוד תורה ששקולה כנגד כולם, עד שלא יכל להבין את אלו שאינם מקפידים

דפים מפנקסו של רבינו בהם רשומים שמותיהם של תלמידי הישיבה לתפילה

ואמנם, החל הבחור להיכנס לשיעורים, על דעת להשתתף בהם בעמידה. אלא שלמעשה בכל פעם היה חסר מישהו אחר, שהוא יכול היה לשבת על מקומו, יום אחד כאן ויום אחד שם, ובפיו תודה לה' על שעל כל פנים הצליח דרכו ללמוד בישיבה, ואף להיות משומעי לקחו של רבינו. אלא שכמוכן, עדיין הציקה לו ההרגשה שלמעשה, כפי שאמר לו רבינו "אינו נחשב כתלמיד בישיבה".

לפיכך, כעבור כמה שבועות נוספים הוא הגיע לרבינו ואמר לו: "הואיל שאני לומד בביהמ"ד עם חברותות, סועד בחדר האוכל, ואף שומע את השיעורים, שמוא אוכל גם ליהנות מדמי החלוקה שהראש ישיבה נותן לבחורים!"

והנה בתחילה נרתע רבינו ואמר לו: "וואס, אבער איך האב נישט קיין געלט [-אין לי כלל כסף לתת עוד] אבל נו, אתה יודע מה? אם יישאר בסוף החלוקה לכלל התלמידים, הרי שאת הכסף הנותן אתן לך. אבל שתדע שאינך נחשב תלמיד בישיבה..."

ואכן זמן מה לאחר מכן קרא לו רבינו, ונתן לו בידו דמי חלוקה. לא מלאים אמנם, אבל "מה שנשאר..."

בשלב זה כבר לא יכול הלה להתאפק ואמר לרבינו: "במחילה על ההעזה שבשאלתי. אבל רצוני להבין: אני לומד בישיבה. אוכל בישיבה, שומע את השיעורים, ועתה - אף מקבל 'חלוקה' מהראש ישיבה. במה, אם כן, אינני נחשב כתלמיד בישיבה?"

נענה רבינו ואמר לו: "כל מי שאני מכניס לישיבה, אני רושם את שמו ושם אביו או אמו על פתק שנמצא אצלי כל הזמן, והריני מתפלל על הצלחתו בכל העניינים, שיעלה במעלות התורה להבין ולהשכיל בה, להיות ירא שמים ולמאוס בהבלי העולם, ולגדול באמת, ויש

המשך בעמוד 28

גליון 'לקראת שבת' יו"ל בחסות
'אמונה וחסד' דפוס וכריכתה בע"מ 02-6715501

זיכוי הרבים בהפצת גליון זה
לעי"נ הרה"ח בנימין ב"ר דוד צבי רוזנטל זצ"ל
נלב"ע ר"ח אב תשע"ו

מרן הגרי"ש אלישיב סיפר את אשר אמר לו מרן הגרא"מ שך על עצמו: כל ימי חייו הוא מודה להקב"ה, על שנכנס לענייני הנהגת הציבור רק בסביבות גיל שמונים לחייו, והוא מרגיש בנפשו, שאם היה נכנס לענייני הציבור עשר שנים לפני כן, לא היה מסוגל להישאר במצב שמוחו תפוס כל הזמן בהרהורי תורה

כך העביר מרן הגרא"מ שך למרן הגרי"ש אלישיב זצוק"ל את ההנהגה והמסורת כפי שקיבל מדורות קודמים

!"הנה אהרן וְחֹזֵר עִמָּכֶם" (שמות כ"ד, י"ד)

מנהיג עולם התורה, מרן הגרא"מ שך זיע"א, כבר היה בשנות זקנותו המופלגות. גילו התקרב אל המאה והוא חש שכוחותיו כלים ואוזלים. והדור - מה יהא עליו?

מרן הגרא"מ שך, משיירי כנסת הגדולה שלאחר השואה, השקיע בדור זה את כל כוחותיו לעצבו, לשמרו, לתת לו את צורתו התורנית המופלאה, ולהעבירו הלאה כפי שקיבלו ממנהיגי הדור הקודם, ללא שום שינוי. כיון שהרגיש כי כוחותיו הולכים וכלים, החלו הפגישות השבועיות בינו לבין רבינו, מרן הגרי"ש אלישיב. בפגישות אלו שוחחו רבות בענייני הנהגת הדור, ומרן זיע"א העביר לרבינו את מסורת ההנהגה כפי שקיבלה מדורות קודמים.

בעבור רבינו היה כל הענין הזה בגדר הניסיון הגדול והקשה ביותר בכל ימי חייו.

באותה תקופה שקיבל רבינו עליו את עול הנהגת הדור, היה רבינו אומר שוב ושוב כי אם ענייני הנהגת הציבור יגרמו לו ללמוד פחות משלוש-עשרה שעות ביממה, הוא אינו מוכן לשאת בעול הכבד הזה. מוכן היה להקדיש שלוש עד ארבע שעות לענייני הציבור, אך בשום אופן לא יתכן שיעבור עליו חצי מן ה'מעת לעת' ללא לימוד התורה. באותם הימים, כשהתחיל להכיר את מרן הגרא"מ שך מקרוב ולעמוד על דרכי הנהגתו הציבורית, היה רבינו מתהלך מלא התפעלות.

עד אותה תקופה הכירו מתוך העיון בספריו, והיה אומר בכל פעם שהתגלגלו הדברים בענייני: "אבי עזרי" איך אגיואלדיגער ספר!" ("אבי עזרי" הוא ספר מופלא מאין כמוהו!). אולם מאז החל להכירו באופן אישי, לא ידע את נפשו מרוב התפעלות.

הוא היה מתבטא: "אזא ריינקייט, אזא ריינקייט, הרב שך איז ריין, ריין, ריין!" ("נקיות שכזו, נקיות שכזו, הרב שך הוא נקי, נקי, נקי!") - כך היה רבינו מפטיר בפני כל מי שהזדמן לחדרו. מדרגת נקיות המידות המופלאה שעמה נפגש, עשתה עליו רושם עצום ולא היה יכול להירגע ממנה.

דבר נוסף שהביאו לידי התפעלות היה האיכפתיות הגדולה של מרן הגרא"מ שך. באותה תקופה היה מפטיר פעם אחר פעם

בהתפעלות: "'ס'הארט עם יעדער זאך אין כלל ישראל" ("כל דבר הקורה בכלל ישראל איכפת לו ונוגע לו באופן אישי").

הוא סיפר את אשר אמר לו מרן הגרא"מ שך על עצמו: כל ימי חייו הוא מודה להקב"ה על שנכנס לענייני הנהגת הציבור רק בסביבות גיל שמונים לחייו, והוא מרגיש בנפשו שאם היה נכנס לענייני הציבור עשר שנים לפני כן, לא היה מסוגל להישאר במצב שמוחו תפוס כל הזמן בהרהורי תורה.

תקופה זו היתה אחת התקופות הטעונות ביותר בעבורו. לבטים קשים מילאו את נפשו הטהורה. מאז ימי נעוריו סלל לעצמו את דרכו בחיים, דרך השקידה וההתמדה העצומה בתורה, והתרחקות קיצונית מכל מה שיכול להפריע להתמדה. עד אותם ימים עלה הדבר בידו, והנה עתה נאלץ לקחת על עצמו את עול הציבור, ומטבע הדברים, עול זה עלול לקחת מזמן הלימוד.

מרן הגרא"מ שך עמד והפציר בו, הביא לו כדוגמא את עצמו, שכשראה את מצב הדור לא יכול היה לעמוד מנגד. לאחר הפצרות רבות הסכים לחלק קטן מן הבקשה ואמר למרן הגרא"מ שך: "לזאת אני מוכן, שאם יבואו אלי שליחי הציבור בשאלות, אשתדל לענות להם". רבינו לא נאלץ לשנות מאומה מסדרי לימודו. כל ההכרעות הקשות התקבלו בזמני תפארה. וכן לפעמים נאלץ רבינו להקדיש זמנים נוספים מזמנו היקר, אך לא הגיעו הדברים לכדי שינוי סדריו.

(מתוך הספר 'גדולה שימושה')

אמר לו רבינו בחכמתו ובמתק לשונו: "אתה עם אבא שלך בשמים תסתדר, הרי הזכות של ויתור גדולה יותר מהמפטיר. לעומת זאת, כאשר השני יבוא לביתו, תאמר לו אשתו: 'בגלל שזה אבא שלי ויתרת, אם זה היה אבא שלך לא היית מוותר'..."

מרן הגאון רבי שלמה זלמן אויערבאך זצ"ל: לעשות הכל בחכמה ובתבונה ובשכל טוב

יְאֵלֶּה הַמְשַׁפְּטִים אֲשֶׁר תִּשְׁמַע לְפִנְיָהֶם (שמות כ"א, א')

הוא שהלה יקח את לקוחותיו ופרנסתו תקופח. רבינו שמע ממונו את הפרטים ואמר לו: "רבי גרשון, תמהני עליך. לדעתך, אדרבה איפכא מסתברא, בזכותו יהיו לך קליינטים חדשים!" התפלא רבי גרשון: "חדשים, הכי צד?"

הסביר רבינו: "הדעת נותנת, שחנות חדשה, מרווחת ומפוארת תמשוך אליה קונים, לראות מה הוא מציע. יבואו ויראו את מחיריו. אם הוא השקיע כל כך בחיצוניות והתפאורה של החנות, הוא לא יוכל להציע מרכולתו בזול, מה גם שמיסי הארנונה שלו יהיו גבוהים לפי גודל החנות, וכשיצאו מחנותו יפגשו בחנות שלך הזולה בהרבה ויקנו אצלך". כך אכן היה, העיד רבי גרשון שמאז שנפתחה אותה חנות, הגיעו אליו הרבה יותר אנשים. שכל הישר!

'אתה עם אבא שלך בשמים תסתדר'

אירע פעם שרבינו הגיע לתפילה בבית הכנסת הגר"א, והנה הוא רואה שני אנשים מתווכחים על המפטיר, זה טוען בכה וזה בכה. אחד מהם אמר שיש לו יארצייט של אביו ואחד אמר שיש לו יארצייט של חמיו, למרבה הפלא הציע רבינו שיתנו לזה שיש לו יארצייט של חמיו.

לאחר התפילה ניגש אליו השני וטען: "ילמדנו רבינו מהיכי תיתי להעדיף אותו עלי, שאני בן". אמר לו רבינו בחכמתו ובמתק לשונו: "אתה עם אבא שלך בשמים תסתדר, הרי הזכות של ויתור גדולה יותר מהמפטיר. לעומת זאת, כאשר השני יבוא לביתו, תאמר לו

"ראשית חכמה יראת ה' שכל טוב לכל עושיהם" (תהלים קיא. י) ביאר רבינו: יראת ה' היא בוודאי עיקר החיים, אבל "שכל טוב לכל עושיהם", תעשה הכל בחכמה ובתבונה ובשכל טוב. ונאין הדברים כשהן יוצאין מפי עושיהם. רבינו עמד איתן בכל הנושאים שקשורים בעבודת ה', שיהיו ביראת שמים ללא פשרות, אבל את הכל עשה בישרות השכל, פשטות וסדר נכון, חכמה ופיקחות, חן ונעימות. סיפר הג"ר דוד יהודה ויליגר (ראש כולל "תורה ודעת" בארה"ב) שבא פעם לשאול שאלה והקדים ואמר לרבינו שהתשובה לשאלה ששואל היא מהשולחן ערוך החמישי (דהיינו מה שמרגלא בפומיה דאינשי, שישנו שו"ע חמישי, שמוחץ לידיעת הכרעת הפוסקים בכל ענין, לדעת חכמת ההוראה ותבונת ההנהגה). נענה רבינו ואמר לו: "לדידי אין זה שולחן ערוך החמישי, רק שולחן ערוך ראשון, 'ראשית חכמה יראת השם'".

על הפסוק (דברים לב, טו) "ויהי בישרון מלך", מבאר האבן עזרא, שישרון הוא מלשון ישרות, היינו שהיכן שנמצאת הישרות, שם משרה הקב"ה שכניתו. שלטון הדעת אשר שלט ללא מיצרים בטרקלינו של רבינו, היה אצלו בריח התיכון לכל בנין האדם. ככל שמתבוננים ומלומדים את פרשת גדולתו אשר חבקה זרועות עולם באישיותו רבת האנפין, בהיותו איש אשכולות, כרכא דכולא ביה, שנאחדו אצלו גדלות מופלאה בתורה על מגוון חלקיה ומרחביה, עומק העיון, רחבות הפלפול, שליטה נרחבת בחדרי התורה בכל סוגיות הש"ס וראשונים ואחרונים וכתר תורה של אסוקי שמעתתא אליבא דהלכא, יחד עם גדולתו בעבודה בתפלה ביראת שמים ואהבת ד', גדלותו הכבירה באצילות ונועם המיידות, חסדיו וצדקותיו אשר עשה עם ישראל, אשר בכל אלו נתגדל שמו והדהד בכל קצוות ארץ, הציר המרכזי אשר מאיר ומזהיר בכל אלו הוא "שלטון הדעת".

המתחרה שהביא קליינטים

ברחוב קינג ג'ורג 32 בירושלים, היתה חנות רהיטים קטנה וותיקה, שהיתה שייכת לרבי גרשון ראטה. יום אחד בא אחד ופתח לידו חנות רהיטים מפוארת ורחבת ידים, שמכרה פחות או יותר את אותם רהיטים. בא רבי גרשון לרבינו לתנות את דאגתו לפניו, חושש

אשתו: 'בגלל שזה אבא שלי ויתרת, אם זה היה אבא שלך לא היית מוותר...'

השאלה היא רק מי יזכה לקיים הכנסה והוצאה?

פנו אליו מלמדים של תשב"ר להכרעה בויכוח שהתגלע ביניהם, על מי מוטלת האחריות ללוות את התלמידים בצאתם לביתם או בהגיעם לת"ת. בחכמתו ענה להם תשובה שרוממה בעיניהם את תפקידם כמלמדי תשב"ר, וכך אמר בהתרגשות: "הרי עסוקים אתם עתה בשאלה של הכנסה והוצאה, היינו מי יזכה להכניס ולהוציא אותם ספרי תורה קטנים לבית רבותיהם, ואם כן זו זכות גדולה ומה היוכוח?". הדברים הפשוטים והאמיתיים התיישבו על ליבם וממילא נתיישבו ההדורים.

הטלפון המפתיע!

תלמיד חכם שהיה בעל מום קל, התקשה לרכוש מעמד בחברה משום כך. רבינו הבחין שהדבר מעיק עליו ואף שמע שהדבר מעיב על מצב הרוח בביתו. באחד הלילות צלצל הטלפון בביתו, מהעבר השני נשמע הקול: "כאן מדבר הרב שלמה זלמן אויערבאך". האברך ובני ביתו התרגשו לשמעו ואומר: "אני עוסק כעת בענין נכבד, בדיני הטמנה בשבת, ידוע לי שעסקת רבות בעניינים אלו, לכן ברצוני להציע לפניך את העניין, בכדי שתעיין בו ותעלה את דבריך על הכתב, הדבר יהיה לתועלת גדולה!".

השיחה הסתיימה, והאברך הזדרז למלא את בקשת רבינו, שיחת טלפון קצרה זו הגביהה את מעמדו בין כתלי הבית והטיבה עם מצב רוחו לאורך ימים ושנים. אותו תלמיד חכם לא היה מתלמידיו, ואף לא ממקורביו או בני משפחתו, ורבינו אפילו לא הכירו אישית, אלא שבידעו שבכוחו להרנין לב צורבא מרבנן, מיהר לעשות כן...

ההבנה ששכנעה

יהודי שהיה בהליכי חזרה בתשובה בא להתייעץ עם רבינו. אשתו מוכנה לקבל עליה עול תורה ומצוות כראוי, אבל דבר אחד, יסודי, מידי קשה לה, וכבר הלך עמה מרב לרב וכולם אמרו שאין להם עצה עבורה ולא ניתן להקל בזה, והיא לא מסכימה, או עכ"פ מרגישה שלא מסוגלת לקיים.

ביקש רבינו לדבר איתה, ושאלה מה הסיבה שאינה מסכימה, והסבירה לו את כל הקשיים הכרוכים בזה. רבינו שמעה היטב, והראה לה שהוא מבין את קושיה, שזה אכן צריך להיות מאד מאד קשה, ואדרבה הוא עצמו סיכם ופירט את כל הקשיים, מה יאמרו החברה והשכונת וכו'. אחר כך הוסיף ואמר בקול ונעים: "אבל סוף סוף כדאי לך להשתדל בזה, כי זו מצוה חשובה!" וכו'. למרבה הפלא היא הסכימה במקום שאחרים נכשלו, והסבירה אחר כך, שהיא ראתה שהוא מבין אותה ומכיר בגודל הקושי ולא סתם אמר לה 'חייבים', וזה נתן לה הכוחות לקבל על עצמה להסכים.

כך היה עם אחד שחזר בתשובה שלמה, אולם בתחילת דרכו היה לו הרגל אחד שהיה כרוך בו מאד, וקשה היה לו להינתק ממנו,

הרגל שהיה כרוך בו מעשה של עובדין דחול בשבת. הלה הלך מת"ח לת"ח ולא הסכימו להקל לו, כשהגיעו לרבינו אמר לו שכבר העלה בתשובה שהאופן בו הוא רוצה לעשות מותר ואין בו איסור.

הלה נשם לרווחה, סוף סוף מצא מי שהתיר לו את הדבר. רבינו ליווה לדלת, וברגע האחרון הוסיף לו, "שאלת מה ההלכה ולדעתך אכן אין בזה איסור, אולם בכל זאת איזה טעם יש לשבת כשעושיין זאת?" הלה שמע זאת וחלחלו בו הדברים, ולא זו בלבד שהחליט לא לעשות זאת בשבת, אלא התנתק מהרגלו זה לגמרי.

"עתה שכר המצוה שבידך גדול יותר..."

בפרוס הימים הנוראים הביעה חמותו הצדקנית של רבינו את חששה, שלא תוכל להתפלל מתוך המחזור הקבוע שלה, עקב היחלשות ראייתה. שמע זאת רבינו וביקש מאחד מבאי ביתו לגשת לאחת הספריות, ולהשאיל עבורה מחזור עתיק יומין שאותיותיו גדולות מהרגל.

[אגב, הוסיף רבינו ואמר לו: "כדאי שתיגש לספריה פלונית היא הקרובה ביותר מבין כל הספריות הגדולות האחרות". גם בפרט זה שולי וזוטר זה טמון מוסר השכל, ללמדנו שכשנאלץ אדם להטריח את זולתו ולבקש ממנו דבר מה, עליו להשתדל להקל עליו במידת האפשר, ולא לבקש ממנו יותר מהמינימום ההכרחי]. הלך הלה לספריה והביא את אותו מחזור העתיק, אלא שהתברר שגם את אותיותיו הגדולות היא לא יכולה לראות נכוחה.

כדי להניח את דעתו של השליח, שטרח ולא יצאה מכך שום תועלת, פייסו רבינו בחכמה ואמר לו: "דע לך, כי עתה שכר המצוה שבידך גדול יותר מאילו היא היתה משתמשת בזה, שכן אילו היה עולה בעדה לקרוא ולהתפלל מתוך המחזור שהבאת, היתה נוספת לך גם ההנאה הגשמית ששליחותך הוכתרה בהצלחה, אך מאחר שגם הנאה זו נמנעה ממך, הרי ששכרך מן השמים הרבה מאד".

הפיתרון לדאגת המכתבים הנגנבים...

באיזור מגוריו התגורר יהודי מעניין, שטען שהדוור גוזל ממנו את כל מכתביו. כולם לעגו לו, מה יש לדוור דווקא ממכתבך? אבל הוא לא מצא מנוח לנפשו, והמשיך תמיד לספר את סיפורו, ששייב את שלוות חיו.

פעם פגש את רבינו והחליט להעלות בפניו את דאגתו ומצוקתו, בפעם המי יודע כמה, שהדוור כבר שנים גוזל את מכתביו. רבינו האזין לו ברוב קשב, ואמר שיש לו רעיון לבדוק את הנושא. הוא הציע שהוא עצמו ייקח כמה מכתבים וישלחם בדואר לכתובתו ואז יראה אם קבלם, כעבור תקופה הוא אכן קבלם, אך רבינו שרצה להוציא הספק מליבו לגמרי, שלח שוב מכתב והוא נתקבל, ומאז הפסיק הלה לדאוג את דאגת המכתבים הנגנבים...

המקום שהשכל מורה להניח את השכל בצד

בחור מוצלח ומוכשר שסבל מבעיות רפואיות כרוניות, רצה

"עוד לפני שהכניס את המזלג עם הסלט לפיו, כבר הבין האברך דגן את גודל הטעות שעשתה רעייתו. נכון שהסלט נראה טעים וססגוני, אבל היא תיבלה אותו בטעות עם מלח ו... נפט. במקום מיץ לימון, היא שמה נפט. הריח בהתאם והטעם... ה' ישמור ויציל"

שיחה נוספת מאת הגאון רבי משה אהרן שטרן זצ"ל,
בפרסום ראשון לאחר שמצאנו אותה באוצרו הטוב של אחד מתלמידי

צוות 'לקראת שבת'

"אם בעל אשה הוא" (שמות כ"א, ג')

בתקופה האחרונה הגיע לידי תכריך כתבים של אחד מתלמידי הגאון רבי משה אהרן שטרן זצ"ל, משגיח דשיבת קמניץ, ומתוך ים החכמה, המוסר והחיוק שמופיע שם, דלינו גם כמה וכמה סיפורים שסיפר הגרמ"א שטרן בשיחות אלו.

הפעם אנחנו מביאים סיפור מיוחד מאוד שסיפר הרב שטרן, ולפני שנביא את הסיפור נדגיש שהדברים נאמרו בשיחה שמסר בפני חתנים משיבת קמניץ, ונועדה לבטא את האופן שבו צריך אדם להתנהל בעניינים שבין אדם לחבירו. הדברים נאמרו באידיש, והתלמיד הכותב תמלל ותרגם אותם ללשון הקודש, ולאחר מכן ביצענו עריכה והתאמה משפת הדיבור לשפת הכתיבה.

"אתם אוכלים ברוך השם במטבח של הישיבה", אמר הגרמ"א שטרן לתלמידיו, "כאן יש טבחיות טובות, שלא תחשבו שהכלות שלכם הן 'אונגרישע קעכערקעס' - טבחיות הונגריות שיודעות לבשל אוכל מצוין. הן עדיין לא יכולות לבשל כזה אוכל טוב כמו הטבחיות בישיבה. את אומנות הבישול לומדים תוך כדי בישול בפועל, ייקח זמן עד שהן תדענה לבשל אוכל טוב וטעים.

"לפעמים זה יהיה בבחינה של 'קרבן עולה ויורד', והאוכל יהיה אולי אפילו בלתי אכיל, אבל רק תשימו לב ותשגיחו שהגברת עצמה לא תהפוך חלילה לקרבן עולה ויורד שלכם, וכמו שאתם לא יודעים מן הסתם לבשל אוכל מצוין, כי מעולם לא ניסיתם, כך גם נשים צעירות, זה לוקח זמן עד שלומדים לבשל, וצריכים להיזהר מאוד בכבודן בתקופה הזאת ובכל עת וזמן.

"אני רוצה לומר לכם דבר", אמר הגרמ"א שטרן לתלמידיו, "אבל אני לא רוצה שתיבהלו חלילה, לכן אני מדגיש שאצלכם זה לא יקרה... "היה מעשה בירושלים, אני מדגיש שוב, אל תיבהלו אצלכם זה לא יהיה! אבל זה מעשה שאני מספר אותו תמיד כדי להמחיש מה זה בן תורה.

"היה יהודי א' גרויסער בן תורה'. הוא היה בחור חסידי מאיזה שטעטל בהונגריה או גליציה או ממקום אחר, אני לא יודע מאיפה הוא הגיע. הוא ידע הרבה ללמוד. א גיוואלד לערנן הוא ידע. א מוראדיגע גלייכע

קאפ (ראש ישר מאוד). הוא התחתן עם נערה ירושלמית. "המנהג הוא שבשבוע הראשון אוכלים אצל אחרים, ההורים והדודים מארחים אותם בשבעת ימי המשתה. האשה לא צריכה לבשל בעצמה בשבוע הראשון. אבל אחר כך הם מתחילים לאכול בבית, והכלה הצעירה מתחילה לבשל לראשונה בכוחות עצמה.

"הגיע האברך דגן הביתה ביום הראשון מהכולל, אחרי שהשלים את שבעת ימי המשתה. על השולחן היתה פרוסה מפה לבנה יפה, במרכזו היתה צלחת מרכזית עם סלט ירקות צבעוני ומשובב עין, על השולחן גם שתי צלחות קטנות יותר, אישיות, ליד כל צלחת היה מזלג, בקבוק עם סודה ושתי כוסות חדשות ונוצצות, כיכר לחם עם סכין כדי לפרוס אותו (היו זמנים...) וכמובן צלוחית עם מעט מלח.

"אומרת הגברת לבעל הטרי שלה, שהיא צריכה להשלים את הבישול של המנה המרכזית, זה ייקח עוד כמה דקות. בינתיים הוא יכול ליטול ידיים ולהתחיל לאכול, והיא תיכף מצטרפת אליו.

"האברך לא התמהמה לעשות כדבר אשתו, הוא שיבח מאוד את הסלט המרהיב שהכינה ואמר שהוא נראה מאוד טעים, ולכן הוא באמת לא מחכה ומיד מתחיל לאכול.

"נטל את ידיו, בירך ככוונה רבה, ניגב את הידיים כדת וכדין, בירך 'המוציא' פרס מהלחם ואכל ממנו מעט, ואז לקח מעט סלט אל

הצלחת שלו, והחל לאכול.

"עוד לפני שהכניס את המזלג עם הסלט לפיו בפעם הראשונה, כבר הבין האברך דגן את גודל הטעות שעשתה רעייתו הצעירה. "נכון שהסלט נראה טעים וססגוני, אבל הגברת תיבלה אותו בטעות עם מלח... נפט. במקום לשים מעט מיץ לימון, היא שמה נפט. הריח בהתאם והטעם... ה' ישמור ויציל".

נציין שבזמן שלנו הטעות הזאת נשמעת בלתי אפשרית. קודם כל לאף אחד אין בביתו נפט, ובנוסף, איך אפשר להתבלבל בין מיץ לימון לשמן? הרי אנחנו אף פעם לא מתבלבלים בין מיץ לימון לבין שמן זית ובין שמן קנולה לחומץ, איך אפשר להתבלבל בין שמן ונפט? עם זאת, באותה העת, היו מביאים מהבית צלוחית או כד ומבקשים ממוכר הנפט למלא מעט כדי להדליק את התנור או את הפרימוס לצורך הבישול. באותו אופן בדיוק היו קונים גם שמן או אוגרים מיץ למון סחוט, בכדים שלפעמים נראו ממש אותו הדבר, ולא תמיד טרחו הבעלים להדביק עליהם תווית שתבהיר מה תכולת הכד. הם היו סומכים על חוש הריח ולפעמים מכניסים אצבע וטועמים מעט כדי לזהות את סוג הנוזל האצור באותו הכד.

סלט שטעמו רע

"במחשבה ראשונה ריחם החתן דגן על רעייתו הצעירה, שבהתנסות הראשונה שלה במטבח היא נכשלת כזה כישלון חרוץ", ממשיך הגרמ"א שטרן את הסיפור. "עכשיו צריכים לקחת את כל הסלט היפה הזה שהיא חתכה ולהשליך אותו לפח האשפה.

"אבל אחרי רגע שינה את דעתו והבין שלא זו הדרך. הוא עשה חשבון שכמות קטנה כזאת של נפט לא תזיק לו. (הערת הכותב: כמובן שזה עניין של סכנת נפשות, ונדרשת זהירות גדולה, אבל כך היה הסיפור...) הוא לקח את הצלחת הגדולה לעצמו והכריז בקול גדול כדי שרעייתו תשמע: 'הסלט כל כך טעים, אני חושב שהכמות הזאת לא תספיק עבור שנינו. אני יאכל את כל הסלט, ואת תכני כמות נוספת שיהיה גם לך, בסדר???"

"הרעייה הצעירה התפלאה מאוד. היא אומנם מכירה את בעלה זמן לא רב, אבל היא יודעת שהוא איש עדין ואינו להוט אחר תאוותיו בצורה קיצונית כזאת. היא חשבה לעצמה שהוא בוודאי רוצה להחמיא לה על הסלט הטעים, ועושה את זה בדרך לא כל כך מוצלחת. כמובן שהיא לא התווכחה, והכריזה בקול בוטה: "בוודאי, תאכל את הכל, אני אכין עוד סלט, אין שום בעיה".

"במקביל דאג הבעל הטרי להצטייד בכוס חלב, ועל כל כף של סלט שהוא אכל, שתה גם לגימה קטנה מכוס החלב, שכן החלב ידוע כמנטרל רעלנים, וזאת על מנת למנוע סכנה או נזק חלילה כתוצאה מאכילת הנפט.

"הארוחה הסתיימה, הבעל הצעיר שיבח את אשתו בכל פה, ואמר שהוא מעולם לא אכל ארוחה טעימה וטובה כל כך, והביע ביטחון מלא שהיא בוודאי תהיה טבחית מהוללת שאין כמותה בכל השכונה. "הוא בירך ברכת המזון, שתה עוד כוס חלב אחת שלמה ליתר ביטחון, ויצא בחזרה אל הכולל כדי לשקוד על תלמודו.

"בערב, כששב לביתו, הופתע האברך לגלות שהבית חשוך ושקט. הוא חיפש את אשתו בסלון והיא איננה, במטבח היא גם לא נמצאת, נכנס לחדר וראה שהיא יושבת ובוכה בדמעות שליש. "נבהל האברך מאוד ושאל את רעייתו למה היא בוכה? האם הוא פגע בה חלילה, אולי קרה לה משהו לא טוב? "ואז היא שואלת אותו שאלה אחת: למה לא אמרת לי שהכנסתי נפט במקום מיץ לימון?"

"הוא כמוכן שאל אותה מיד 'איך את יודעת?', והיא הסבירה שהוא עשה הכל כמו שצריך, הוא רק שכח לשטוף לאחר מכן את הצלחות, וכשהיא שטפה אותן היא הריחה היטב את ריח הנפט שלפני כן לא שמה לב אליו, אולי בגלל ריח הבישולים שמילא את המטבח. "השיב לה האברך: 'איך יכולתי לומר לך דבר כזה? הרי זה היה נורא מבייש אותך. תראי איך את בוכה עכשיו, וכי יכולתי לגרום לך כזה צער כמו יד? חלילה וחלילה!"

"השיבה האשה לבעלה: 'בעלי היקר, תדע לך שעם הצלחת הזאת שאכלת כדי שלא לבייש אותי, קנית אותי קניין עולם. אני אעשה כל מאמץ כל ימי חיי כדי שיהיה לך טוב, ותוכל להשיג כל מה שאתה רוצה!'..."

רק בן תורה

"כדי להגיע לכזאת דרגה של רגישות, שכן אדם יהיה מוכן לאכול שתי צלחות של סלט עם נפט, הטעם של זה הוא הרי נורא ואיום, והוא עשה את זה רק כדי לא לבייש את רעייתו - זאת דרגה שרק בן תורה אמיתי יכול להגיע אליה. לא כל אחד מסוגל לזה, וגם לא מצפים מכל אחד להיות בדרגה כזאת. אני מספר את הסיפור הזה, רק כדי לתת לכם מושג עד כמה צריכים לשאוף לדרגות כאלו גבוהות של 'בין אדם לחברו'.

"ישנו סיפור מסמור שיער שמספרים על הגאון רבי אריה לויין והגאון רבי איסר זלמן מלצר, זכר צדיקים לברכה.

"רבי אריה לויין זצ"ל היה מוסר שיעור בבית מדרש בשכונת 'כנסת', ליד ביתו של רבי זונדל קרויזר. היו מספר יהודים שהשתתפו בקביעות בשיעור. השיעור היה מסתיים בזמן שבו היו צריכים להתפלל תפילת ערבית.

"ביום מן הימים הגיעה לרבי אריה לויין ידיעה על כך שאחד ממשפתי השיעור, יהודי שכנראה לא היה בן תורה גדול במיוחד, שאינו מתנהג כראוי לאשתו. אמרו עליו שהוא לא יודע שצריכים לכבד את האשה וצריכים לדבר על לבו.

"רבי אריה חשב והרהר בדבר, ולבסוף החליט שיום אחד הוא יוותר על הדקות האחרונות של השיעור, ובמקום לעסוק בנושא שלומדים, הוא יסגור את הגמרא קצת קודם, וידבר על ענייני בין אדם לחברו.

"למחרת היום, הגיע הגאון רבי איסר זלמן מלצר להתפלל ערבית בבית הכנסת בו מסר רבי אריה את השיעור, ומאחר והוא הקדים ברבע שעה, התיישב לצדו של רבי אריה לויין כדי לשמוע את השיעור מפיו יחד עם שאר המשתתפים, עד שיגיע זמנה של תפילת ערבית. "והנה, אחרי דקות אחדות סוגר רבי אריה לויין את הגמרא ומתחיל

בגיל שתיים עשרה וחצי, אבא ואמא שלחו אותי לירושלים ללמוד בישיבת 'חברון', וכיון שהייתי קודם הגיעי למצוות, אמרתי לאבא שאני מתבייש לבוא לישיבת חברון כילד שאינו מניח אפילו תפילין. אבא אמר לי שאין בעיה, ושאניח את התפילין קודם הזמן, ולכן כשהגעתי לישיבה בחודש אייר, התחלתי להניח כבר תפילין...

מרחן הגאון רבי ברוך דב פוברסקי שליט"א, ראש ישיבת פוניבז',
בשיחה מיוחדת על הלימוד בימי צעירותו, על קשיים ושמחת התורה

"כל אשר דבר ד' נעשה ונשמע" (שמות כ"ד, ז')

"בגיל שתיים עשרה וחצי אבא ואמא שלחו אותי מהבית לירושלים, ללמוד בישיבת 'חברון'. וכי זה קל?! אך ה'שמחה' לא סותרת את ההתמודדות בנבכי החיים. כיון שהייתי קודם הגיעי למצוות ואמרתי לאבא שאני מתבייש לבוא לישיבת חברון כילד שאינו מניח אפילו תפילין, אבא אמר לי שאין בעיה ושאניח את התפילין קודם הזמן, ולכן כשהגעתי לישיבה בחודש אייר, התחלתי להניח כבר תפילין".

'ר' בערל הגדול' ו'ר' בערל הקטן'

"בבין הזמנים של אב באותה שנה, אבא לימד אותי את הדרשה בדיני תפילין, והייתי בטוח שכבן ראשון בכור יערכו לי 'בר מצוה' שהיתה אמורה להיות בתחילת אלול, ורציתי להישאר לשם כך בבית בתל אביב, אבל אבא אמר לי ללכת לישיבה: 'הגדלות תחול גם שם'... ושאלתי: 'אבא, הרי הכנת לי דרשה', וענה 'אתה רוצה גם להרוויח?!' "ביום הבר מצוה בבין הסדרים בשעת הצהרנים, כמה בחורים חברים עשו לי מסיבה קטנה ושרו כמה שירים שנשמעו בחוף. ראש הישיבה מרחן הגר"י סרנא זצוק"ל ששמע קולות ניגון, התעניין בתמיה: מי שר כך ב'אלול' בחדרים?! כשהשיבו לו שזו חגיגת בר מצוה, ניאות לכך. הגאון רבי דב שוורצמן זצוק"ל, שנקרא בישיבה 'ר' בערל הגדול', לעומת מה שקראו לי ר' בערל הקטן - בגלל הפרשי הגילים, ביקש ממני לומר 'דרשה' לכבוד בר המצוה, היה נס שאבא הכין לי, ויכולתי לומר את דרשתי בפניהם... לא קיבלתי מתנות לבר מצוה, מלבד ספר אחד - 'נפש החיים', אותו קיבלתי מהגאון רבי יצחק חיים קרסניצקי זצ"ל, ואבא שלח לי נרתיק חדש לתפילין".

'כל מה שיש לך זה מחברון'

"את שיעוריו של ראש הישיבה הגאון רבי אהרן כהן לא הצלחתי להבין. כתבתי על כך בגלויה לאבא זצוק"ל. משמים סייעוני שאבא פגש אותו בתל אביב באותו יום שקיבל ממני את הגלויה הכאובה, ואמר לו כי אני מתקשה להבין את שיעוריו על בוריים. כשחזר רבי אהרן לירושלים הוא קרא לי ואמר לי, כי ככל יום שימסור שיעור, אחה"צ הוא ילמד

ויחזור איתי על השיעור.

"אחר כך רק נודע לי שכמעט אף אחד מבני השיעור לא הצליחו לרדת לעומק הבנת השיעור, ואני, בזכות שלא התביישתי לספר זאת לאבי זצוק"ל, הרווחתי.

"ב"ה הצלחתי לכתוב את רוב יסודות השיעורים, הנה תראו (הגאון הגדול מוציא מחברת ממגירתו) כתבתי את השיעורים של ראשי הישיבה, מרחן: הגר"י סרנא, הגר"מ חברוני והגר"א כהן. יש לי גם מחברת מחידושים שלי (כי גם סיכום הסוגיא לפי ההבנה הפרטית שלי, ועם הערה אחת או שניים, אלו הם חידושי התורה הטובים ביותר) "למדתי בחברותא, בבוקר עם הגאון רבי חיים גדליה צימבליסט זצוק"ל, ומאוחר יותר למדתי גם עם הגאון הגדול רבי ברוך מרדכי אזרחי שליט"א, אתו הייתי משוחח הרבה מאד בלימוד. היתה לנו קביעות ללמוד עם הגר"י קולין זצ"ל פעם בשבוע, כי אמו היתה אלמנה, ולמדנו יחד עמו פעם בשבוע בביתם כדי שאמו לא תהיה לבדה ותהנה מקול התורה".

כוונתו של ראש הישיבה להדגים ולהבהיר כי עם שמחת התורה, חייבים להיות תמיד גם התמודדויות, וכי הדרך להצלחה ולהתבגרות, חייבת לבוא עם מינימום של התמודדויות.

"אכן. בוודאי שלא היה קל.

ונכנסתי למרן הגר"ז לשאול בלימוד, שלחני מרן לומר למרן הרב מפוניבז' את דברי הירושלמי בשקלים: 'כמה נפשות שקעת בבנין', וכי לדעתו אין צורך לבנות הרבה כל כך, ועדיף להשקיע הדמים לעשות עוד נפשות. התלבטתי רבות האם לומר זאת לרב. בבריסק באמת לא היו בניינים, בימים שאחר כך במשך השנים בעת שבנו הגר"מ ד' צוק"ל בנה בנין ברחוב גרוסברג בירושלים, לא היתה דעתו נוחה עליו, והוא עצמו אמר לי כי אין זה רצונו של אביו. זכורני בראשית ישיבת לייקווד שהיא היתה בצרף, ואמר לי אז מרן הגר"א קוטלר צוק"ל, שמפצירים בו מאוד לבנות בנין גדול, אבל אינו מבין צורך לזה, מה לא מספיק צרף זה, כי ישיבה אינה צריכה בנין דווקא...".

מחזה מרגש בחדר 'הרב'

תוך כדי השיחה הנינוחה, הגאון הגדול מרחיק את עיניו לימים ההם, עת שבנו את בנייני הישיבה בבני ברק: "לאחר שבנו את הפנימיה הראשונה, הרב זצ"ל התגורר בקומה שלישית בדרום הישיבה, בחדר שהיה נקרא - חדר מס' 32, ואני התגוררתי באותה עת לידו ממש בחדר מס' 31. אחרי שלמדתי בסדר, אירע והגעתי לחדרי בשעת ליל מאוחרת בשעה שתיים בלילה, ואני רואה כי מחדרו של הרב בוקע אור, התפלאתי לשם מה האור בשעה כה מאוחרת בחדרו! דפקתי חרישית על הדלת ולא היה מענה. פתחתי את הדלת, ולמראה עיני עמדתי נרגש - ראיתי את הרב מפוניבז' שוכב במיטתו עם בגדיו והרבה ספרים פתוחים למראשותיו ועליו, והיה נראה באמצעה של סוגיא עמומה בשי"א עיונו, אלא שעניניו נעצמו מרוב טרדות היום. בלית ברירה סגרתי את הספרים והנחתים לצידו על השולחן, ומאו ידעתי שעלי לעשות כן מידי לילה בבואי לחדרי לשינת הלילה".

הרבנית פוברסקי, שמעה את הדברים הנ"ל מאחורי הפרגוד, לגבי ספרים הנוותרים פתוחים או סגורים לצידם של תלמידי חכמים העוסקים בתורה, והיא הוסיפה אחר כך לומר כדלהלן: "השולחן כאן בבית בצעירותו, היה עמוס תמיד בספרים רבים פתוחים זה על גבי זה, ולא אחת מרוב הגובה של הספרים ראש הישיבה התקשה לראות, והיה נעמד ולומד שענות ארוכות מביט בספרים בעמידה, ואחרי שסיים את הלימוד, הייתי מתאמצת להשיב את הספרים למקומם. הרבנית ברמן ע"ה אשת רבי שלמה זצ"ל סיפרה לי פעם, שגם אצל בעלה רבי שלמה היה כך, וסיפרה זאת פעם לאביה מרן הקהילות יעקב, ואמרה לו כי היא שמחה לשמשו לפחות בכך, כדי ליטול חלק בלימודו. יען לה אביה מרן הקה"י: 'אם את חפצה שהדבר יפסק, תחזירי כל ספר למקום אחר, ותראי שהוא כבר יחזיר מיד למקומו הנכון...!'.
ראש הישיבה עושה אתנחתא ושב לוויכוח הנ"ל (ויכוח לכאורה) - בין הרב מפוניבז' להרב מבריסק אודות בנייני הישיבה:

"כל 'אדם גדול' ודעתו בענייני עבודת ה' האישיים שלו, הרב מפוניבז' היה סבור כי עליו להשקיע בבניינים, ומרן הגר"ז היה סבור שלא וביקש לומר לו את דעתו. כל 'אדם גדול' וההנהגה שלו' לפי דרגת דיליה ומעמדו בעבודת ה' לפני קונו".

(מתוך 'יד נאמן' פסח תשפ"ב)

"ביום כיפור באותה שנה, בערך בשעה 2:00 בצהרים, כשאחזו בישיבה בפיוטים של 'עשרה הרוגי מלכות', ניגש אלי בחור בשליחות המשגיח מרן הגר"מ חדש צוק"ל, שאלך לנוח במיטתי, כי זכר שרק כעת באלול הגעתי למצוות, וזו לי הפעם הראשונה שאני צם ולכן חס עלי. הייתי רחוק מאבא ואמא. גם לאמא לא היה קל כי הייתי הבכור והיא דאגה לי מאוד, אבל טובת עלייתי הרוחנית גברה על הכל.

"לא ידעתי להחליף מצעים לבד. הייתי מניח את המצעים החדשים על גבי הישנים...אמא ע"ה הבחינה שזמן רב אני לא שולח את הישנים לכביסה, הבינה שצריך ללמד אותי. היא יצרה קשר עם הרבנית ויינשטיין - סולובייצ'יק - שהייתה עדין לפני נישואיה למרן הגר"ר יוסף דוב הלוי זצ"ל, בן מרן הגר"ז (הכירה אותה מוילנא) וביקשה ממנה שתלך או תשלח מישהו לחדר של בערל', שירידי את המצעים הישנים ועיבירו אותם לתל אביב לכיבוס. גם לרופא עיניים היא לקחה אותי - הרבנית ויינשטיין הנ"ל.

"ודאי היו קשיים. גדולים, אבל לא שמתי לב לכלום, כי ב"ה השמחה שהיתה בתורה השכיחה ממני הכל".

ומתי ראש הישיבה עזב את 'חברון' ועבר לבני ברק?

"כשאבא צוק"ל התמנה בישיבת פוניבז'. הוא קרא לי לבוא איתו לבני ברק. אני עצמי לא רציתי כי הרגשתי שאני עושה 'שטייגען' גדול מאוד בחברון, אבל כמובן שעושים מה שאבא אומר, ועזבתי לבני ברק. (בחזק) "ראש הישיבה רבי חצק'ל (סרנא) זצ"ל תמיד היה אומר לי: כל מה שיש לך זה מחברון, אחר כך פוניבז' לא קלקלה אותך...".

"בלילות שבת התארחתי בדרך כלל על שולחנו של מרן הגר"א פינקל צוק"ל, ולעיתים אצל מרן הגר"מ שך צוק"ל, שההיכרות עמו ומשפחתו היו לנו - לאבא צוק"ל - עוד מימים ימימה".

שליחויות והתלבטויות

הגאון הגדול שליט"א נוטל אותנו בכנפיו ומעלה אותנו על כנפי הזמן - יובל וחצי שנים לאחור, ומאלפנו השקפה והתבוננות.

אחרי שראש הישיבה עבר מחברון לפוניבז' בגיל 13.5, האם היה לכם עדיין קשר עם ראשי הישיבה דחברון?

"בוודאי. אני נזכר בעובדה: בשנת תשי"ב שלחני ראש ישיבת חברון, מרן הגר"י סרנא צוק"ל, למרן החזון איש צוק"ל, לומר לו שיקל בחומרותיו בדיני שביעית, כי היתה אז חרפת רעב ומחסור גדול בארץ, והיה קשה להשיג מחו"ל. הוא אמר לי לומר לחזו"א שאצלו מה שיחסר ידאגו לו. אבל יש ציבור גדול שארוחתם היא פת לחם ובצל, ומה יאכלו כעת. לא ידעתי איך אעשה זאת, שהרי מה שייך להקל בדבר ומי אני שאהיה שליח למרן החזו"א. ניסיתי לבקש מהגר"י צוק"ל שיוותר לי על שליחות זו, והוא השיב: מה פתאום? אתה מחוייב בכבודי, לך תעשה זאת, כשיצאתי מחדרו פגשתי בחתנו הגר"א פרשטיין צוק"ל וביקשתי ממנו ברחמים שיקח ממני את המשמיה הזו. הוא נכנס לחמיו ולאחר זמן מה יצא, ואמר לי שאני פטור מלקיים השליחות.

"הייתה לי פעם אחרת שליחות קשה מאוד, ממרן הגר"ז מבריסק למרן הרב מפוניבז'. היה זה כשבנו את בנייני הישיבה הקדושה דפוניבז'

אני רוצה לספר על מקרה שהכעיס אותי: הייתי באיזו שמחה, ושולחן ה'מזרח' היה מלא וגדוש בגדולי תורה, ראשי ישיבות ורבנים, לא היה מקום לתקוע סיכה, כמו שאומרים. ואז נכנס רופא דתי, בכזו הרגשת חשיבות. ואיך לא, אם בעל השמחה מיהר לקראתו: "הו, איזה אורח, רבי פלוני, תודה שהגעתם, איזה כבוד!"

הגה"צ רבי יעקב גלינסקי זצ"ל, על הרופאים ואמונה שלימה

"רק שבתו ימן ורפא ירפא" (שמות כ"א, י"ט)

לפני כמה שנים איבדתי את השמיעה באוזני, לא עליכם. חיידק התביית ומאן לעזוב. אין לי טענות עליו. הגמרא אומרת (עבודה זרה נה.). שכאשר שולחים חולי, משביעים אותו מתי יצא, ועל ידי מי. כנראה קיבל רשות להישאר. הרופא, מכל מקום, טיפל במסירות. יום אחד שאל: "כבוד הרב, מדוע כתוב (קידושין פב.) טוב שברופאים לגיהנום?"

ראה שלא ענית, והבין שלא שמעתי. חזר על השאלה בקול גבוה יותר, בתנועות שפתיים מודגשות. לא ענית.

הבין שחלה הרעה בשמיעה, וחזר בצעקה, כל המחלקה שמעה. אם אמשיך לשתוק יביא ציוד הגברה. אמרתי: "שמעתי, שמעתי". אז לכמה אינך עונה?"

"כי מה זה נוגע לך? תביא את הטוב שברופאים ואענה לו..."

הוא לא נפגע, הבין שזו בדיחה. לרגע לא עלה בדעתו שבאמת אינו הטוב שברופאים. "וכעת, ברצינות", ביקש. ראיתי שקל יותר לענות לו, מאשר לשכנעו שיש רופאים מומחים ממנו. אמרתי לו: "פירושים רבים יש, ואומר לך אחד מהם -

"רופא קטן יודע שכוחו מוגבל. מבקש הוא עזרת שמים ברפואתו, ומכוון בברכת 'רפאנו' שבתפילת שמונה עשרה. אבל הטוב שברופאים סבור שהוא כל יכול, ובידו לרפאות גם בלי עזרת שמים, ולפיכך אינו מכוון ברפאונו. ונמצא שלגביו יש רק שבע עשרה ברכות, כמנין 'טוב'. ולכן שולחים אותו לגיהנום, כי סומך הוא על עצמו בלבד -

"ולכך התכוונתי כשאמרתי שאינך הטוב שברופאים. כי יודע אתה שאינך כל יכול. והראיה, שעדיין איני שומע..."

מקרה שהכעיס אותי

אני רוצה לספר על מקרה שהכעיס אותי. הייתי באיזו שמחה, ושולחן ה'מזרח' היה מלא וגדוש בגדולי תורה, ראשי ישיבות ורבנים, לא היה מקום לתקוע סיכה, כמו שאומרים. ואז נכנס רופא דתי, בכזו הרגשת חשיבות. ואיך לא, אם בעל השמחה מיהר לקראתו: "הו, איזה אורח, רבי פלוני, תודה שהגעתם, איזה כבוד!" ומיד כמוכב,

לשולחן הכבוד. אבל הוא מלא וגדוש. הוא הקים ממקומו ראש כולל נכבד, והרופא עומד וצופה, שהרי אין דבר טבעי יותר. חסד עשה, שהסתפק במקום אחד!

זה קומם, בגלל הפגיעה בכבוד התורה. ולא פחות מכך, העיד על אופיו של האדם. כי מי שבטוח שהכל חייבים לפנות לו מקומם, ודאי לא יפנה למתחרהו בבקשת יעוץ ושאלה לחוות דעת, שהרי הוא ואין בלתו. וזו הסיבה ש"טוב שברופאים לגיהנום". מי שבטוח שהוא הטוב והנעלה מכולם!

ביקשו שאדבר, אומר כמה מילים.

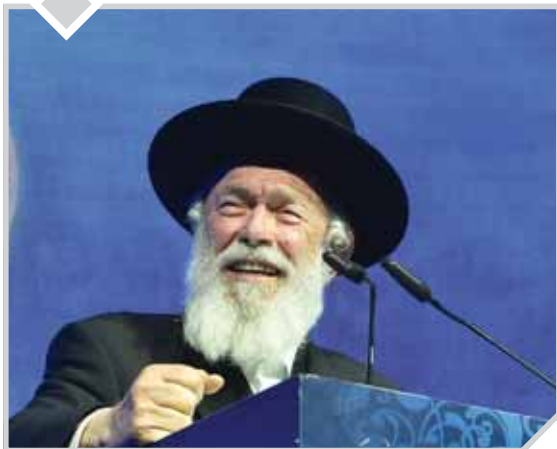
קמתי ואמרתי: "יש, יש ברוך השם, רופאים משלנו, שומרי תורה ומצוות. אינם מתימרים להיות פוסקי הלכות וגדולי הדור, ועם זאת קוראים להם ברוב כבוד רבי פלוני. שיהיה. אבל יש לי שאלה: היה רופא מומחה שהיה גם גדול הדור, "רבינו שבבבל" (חולין צה), שמואל - מדוע לא כינוהו רבי שמואל, האם נופל הוא בחשיבותו מהרופא דנן?"

"אבל, רבותי, התשובה ניתנה לנו במשנה מפורשת! אבידת רבו ואבידת אביו, אבידת רבו קודמת. שאביו הביאו לחיי העולם הזה ורבו מביאו לחיי העולם הבא (בבא מציעא פ"ב). מעתה, שמואל בתפקידו כרופא הביא את החולים לחיי העולם הזה, לכן לא כינוהו

סיפר הגר"י עדס שליט"א: זכורני, שבהיותי אברך צעיר לימים, זכיתי לארח לסעודת שבת את אמי ע"ה, אחרי הסעודה נכנסה איתי אמא לסלון ביחידות, ואמרה לי: יהודה בני, אגיד לך משפט אחד, שולחן שבת זה לא בית משפט! שולחן שבת - אמרה לי אמא - צריך להיות כל-כך טבול וספוג בעונג, שהילדים ימתינו לו כבר ממוצאי שבת הקודם...

הגאון רבי יצחק זילברשטיין שליט"א על ה'חטוף ואכול'. וסעודות השבת בבית היהודי!

מאת: הרב משה מיכאל צורן

שקט מוחלט! ואם ילד פותח את פיו, מיד הוא גוער בו, וכל השלחן הופך להיות אש-להבה.

בענין זה נזכיר גם את מה שהביא רבינו הגאון המרא דאתרא (רבי יצחק זילברשטיין שליט"א) על הפסוק (שמות, ד' ב') שנאמר אצל משה רבינו: "ויאמר אליו ה' מה זה בידך? ויאמר מטה". ושואלים המפרשים, מדוע נאמר 'מטה', ולא מקל?

ומתרצים, שבאומרו 'מטה' התכוון משה רבינו לרמוז שמנהיג צריך 'להטות' את הנהגתו, פעם כך ופעם כך, על פי המתבקש, ולא לנקוט כל הזמן בהנהגה אחת. שכן יש מקרים שהקהל יכול לסבול הנהגה קשה, ויש מקרים שלא.

ומשמעו הקב"ה כך, מינה אותו למנהיג העם היהודי. וכך צריך להיות גם בכל בית. אבא אינו יכול לאחוז במקל, ולהכות בו בכל עת שירצה. הוא צריך לאחוז בידו מטה, ולהטותו פעם לכאן ופעם לכאן. רק אז יעלה חפצו בידו לחנך את בניו ובנותיו בדרך הישר.

ללכת בדרכו של הזאב...

אבא הצועק וגוער בשלחן שבת, הופך את השלחן ל'בית משפט', ואחת העצות שאפשר לייעץ לאבא שכזה היא ללכת בדרכו של הזאב... דהיינו שאם הילדים אינם מסוגלים להתרכז ולשמוע את דברי התורה במשך זמן מרובה, הרי גם ערכן של דקות ספורות חשוב הוא

ב'פרק שירה' מובאת שירת-הזאב, שהיא שירה תמוהה מאוד, ולקוחה מפרשת משפטים: 'על כל דבר פשע, על שור על חמור על שה על שלמה על כל אבידה אשר יאמר כי הוא זה, עד האלוקים יבוא דבר שניהם, אשר ירשיעון אלוקים ישלם שניים לרעהו'.

המפרשים מתקשים בביאור השירה הזו, ומה ראה הזאב על ככה לשיר דברים אלה? בבטאון היוצא בישיבת מיר הובא ציטוט מהספר 'נתיב בינה' (של הגאון רבי בונם שרייבר שליט"א) על פרק שירה, המבאר על פי מה שכתב הספורנו שזמן תקיפת הזאב הוא בדמדומי האור לפנות בוקר, ובתחילת הלילה, שאז ה'חטוף' נמצא ברגע של היסח-הדעת, ובדיוק אז מתנפל עליו הזאב, וחוטף ובורח.

ולכן, מסביר הגר"ב שרייבר, מ'שקנו' של הזאב הוא ביער, ל'שם הוא חוטף את הטרף ובורח. זו הסיבה שהזאב משורר על כל דבר 'פשע', הנאמר אצל השומרים, מפני שגם הם, השומרים, עיקר פשיעתם היא ביחס לכך שהצאן עליו הופקדו, נטרף ע"י הזאבים, מפני רגע של היסח-הדעת, והזאבים ניצלו זאת לחטוף ולברוח.

ויש לדעת שזו היא גם תכונת הזאב הקיימת באדם, דהיינו, שגם כאשר אין בידו אפשרות לעשות את המצוה כתיקונה ובשלימותה, כדאי מאוד שינצל את כוח-החטיפה, ויידע שכל מה שיעשה - הכל יהיה בבחינת רווח נקי.

וזה אומר, שאם אינך יכול ברגע זה לכוון בכל התפילה, תכוון מה שהינך מסוגל; אם אין בכוחך עתה להיכנס לעומק דף-הגמרא, תחטוף את מה שאתה כן יכול, וכל כיוצא-בזה.

כמו שנאמר בגמרא (עירובין, נ"ד א') 'חטוף ואכול חטוף ואישתי, דעלמא דאזלינן מיניה כהילולא דמי', שהעולם הזה דומה לחופת חתן-וכלה החולפת במהירות, ויש לחיות תמיד במצב של חטיפה, כבנימין עצמו שנמשל לזאב, מפני שחטף את חלקו במקדש.

בדבריו הדגיש הגר"י זילברשטיין דוגמא נוספת ל'חטוף ואכול'. הדוגמא היא...סעודות השבת בבית היהודי! מצוי מאוד שראש המשפחה שֵׁב בליל שבת מבית הכנסת ואת פניו מקפֵּלֶת להקה של ילדים בוכים וצועקים, ואף אחד אינו יושב במקומו בשקט.

והנה, אם אבא זה אינו חכם ד"ץ, ולא קולט את הסיטואציה אליה נקלע, הוא עוד מבקש שכאשר הוא משמיע דברי תורה על השלחן - שיהיה

לאין ערוך. לכן, היינו ממליצים לאבא שאם הוא רואה שהילדים אינם כשירים עתה לשבת בריכוז זמן רב, לא יאריך בדבריו, אלא יחסוף פה דקה, ושם עוד דקה, וכך יוכל להועיל לילדים בדבריו.

שולחן-שבת צריך להיות ספוג בעונג, שהילדים ימתינו לו כבר ממוצאי שבת הקודם...

נצטט כאן מדבריו של ראש ישיבת 'קול יעקב' הגאון רבי יהודה עדס שליט"א, שהובאו בכנס חינוכי, והודפסו בקובץ מיוחד שיצא לאור מטעם מכון בית יעקב למורות בירושלים.

חלק מדבריו מוסבים על אימו הצדקנית ע"ה, שהיתה רעייתו של הגאון רבי יעקב עדס זצ"ל, שהיה אדם גדול מאוד, וַיִּשָּׁב בדין עם מרגן מו"ח מרן הגרי"ש אלישיב והגר"ב ז'ולטי זכר צדיקים לברכה.

מספר הגר"י עדס: זכורני, שבהיותי אברך צעיר לימים, זכיתי לארח לסעודת שבת את אמי ע"ה, לאחר שהתאלמנה כבר מאבי זצ"ל. אחרי הסעודה נכנסה איתי אמא לסלון ביחידות, ואמרה לי: יהודה בני, אגיד לך משפט אחד, שולחן שבת זה לא בית משפט! אתה מעיר לילד הזה וגוער בילד הזה. ואסור שזה יהיה ככה.

שולחן שבת - אמרה לי אמא - צריך להיות כל-כך טובל וספוג בעונג, שהילדים ימתינו לו כבר ממוצאי שבת הקודם...

אני, שהייתי אז כאמור אברך צעיר, קיבלתי את המסר שיצא מליבה הטהור, וצייתי לו. מאז, זכיתי ברוך השם למשפחה גדולה וברוכת ילדים, ומצאתי עצה טובה כיצד לא להגיע למצב שבו אחזור מהתפילה לבלי שבת ואמצא את הילדים 'סוערים', אומר ראש ישיבת 'קול יעקב'. העצה היא כדלהלן: כשעה-שעתיים לפני הדלקת הנרות, במקום ללכת ליכולל יום שישי, או לצאת לבית הכנסת מוקדם, אני מקבץ את כל הילדים ונותן להם ארוחת ערב בנחת, כשהם עדיין לא עייפים.

ולא רק זאת, אלא כשהם חוזרים מבית הכנסת, הנני מניח לפני כל ילד צלחת מְכֻסָּה, ובה דבר-מה. אני אומר להם, בחיך מלא-סוד, שמחקה להם שם הפתעה נעימה, ואסור להם לפתוח את הצלחת עד לאחר הקידוש. בצורה כזו, אנחנו מרוויחים שלפחות עד הקידוש הם יהיו ילדים טובים...

כשהורים הולכים ליטול ידיהם, פותח כל ילד את הצלחת ורואה את הממתקים והמתנות הוכנו לו שם... וכך אנחנו קונים את ליבם.

לצאת עם הילדים בריקוד

מלבד זאת אני ממליץ לכל בעלי-בית להכין סיפורים יפים על-מנת שיוכל לספר לילדים ולשפוט בהם את ליבם. בדרך זו הוא מובטח שסעודת השבת תעבור מתוך עונג גדול ושמחה של מצווה.

הגר"י עדס מוסיף שאפשר גם לצאת עם הילדים בריקוד לכבוד השבת (בריקוד המותר בשבת), וכך להכניס בבית אווירה של שמחה וצהלה. באופן זה יש לנהוג גם למחרת ביום השבת ובסעודה שלישיית. אני רוצה לראות אחר כך ילד אחד שלא יצפה כל השבוע לסעודות השבת...

וכאשר נוהגים להיפך, גורמים לקלוקל עצום. באוזניי שמעתי מבחור אחד - מציין ראש הישיבה - שאמר שהדבר הכי-שנוא עליו הוא יום

השבת. לאחר שתיאר בפניי איך נראית סעודת השבת בבית הוריו, עם צעקות וגערות לכל כיוון, הוא לא היה צריך להוסיף מילה...

ההשקפה בעניין זה היא מְעוּוּת. אנחנו נמצאים בלחץ כללי, המעוות את המבט שלנו על אירועי-החיים ועל הזדמנויות-הפז הנקרות בדרכנו ומאפשרות לנו לעלות מעלה-מעלה.

ומדובר כמובן בגלגל חוזר; כי כאשר הילד לא מרגיש טוב בבית, וגם יום-שלישמה כמו השבת עובר עליו מתוך אווירה של 'בית משפט', הוא יבעט גם בהוראות הניתנות לו על ידי ההורים, וכך אנחנו מאבדים את השליטה עליו, עד שהוא עלול להתדרדר מדחי אל דחי.

ביום השבת משתנים הסדרים הרגילים

והנה, יש עוד סיבה שעלולה לגרום למניעת נחת בשבת, והיא קשורה בעיקר לאבי המשפחה. במשך כל השבוע יש לו סדרים קבוע מחוץ לבית, ובבוא יום השבת משתנים כל הסדרים הרגילים אצלו, ומאידיך נדרש ממנו לגלות יחס נכון לילדים ולפעוטות, בדברים קטנים אשר לא הורגל בהם, ובכלל זה לסבול רעש או מריבות הרגילים אצל הילדים. גם הלימוד עם הבנים דורש סבלנות רבה.

ועל אחת כמה וכמה כאשר זכה האב לישיב באהלה של תורה, וכל ימות החול הוא אינו זז מד' אמות של הלכה. והנה דווקא ביום השבת נטרדת מנוחתו בתורה, המשולה למנוחה של גן עדן, על ידי הדברים הקטנוניים של הילדים המסוגלים להוציא את האדם מדעתו... ובפרט למי שלא הורגל לעקלון של העולם הזה, וישיב כל ימיו בנעימות עמל התורה.

ובאמת זו פליאה נשגבה, שהרי השבת ניתנה למנוחת הנפש ועונג רוחני, יותר מכל ימות החול, ולפעמים המצב הוא ממש בבחינת 'נהפוך הוא', ואדם מוצא יותר נחת ושלוה בשאר ימי השבוע.

מנוחה אמיתית

התיקון לכל הדברים הללו, הוא לקבל את מצב הבית באהבה, ולדעת שזו חובתנו בעולמנו, ורק כך נוכל לגדל את הדור הבא.

ובאמת, שונה הוא יום השבת מימות החול, ואדם שהוא עובד-השם חייב לחפש את הקשר המיוחד עם בוראו ליום זה, ודוקא השמחה בחיי המשפחה הוא אחד המפתחות להשגת מנוחת הנפש של השבת.

נשתדל לקדש את שלחן השבת, לא נעלה עליו דברי חולין, לא נפסול אותו בעיתונים ובשאר חפצים שאין בהם מועיל. על שלחן השבת נעמיס רק דברי אמונה שניטע בלבבות הילדים, נחזקם באמונה ובבטחון בבורא עולם, ולצד המאכלים הערבים שהכינה עבורנו עקרת הבית "נאכיל" אנחנו את בני הבית בדברי תורה מתוקים מדבש ונופת צופים.

נצל כל דקה למנוחה אמיתית, שיש עמה יראת שמים, "מנוחה שאתה רוצה בה", ונַפֵּשׁ לגמרי מעמל החולין, נפשוט את הבגדים המלוכלכים ונַעֲטָה עלינו צעיף מלוכה.

הקב"ה שופט כל הארץ אינו דורש מהאדם את אשר איננו מסוגל לעשות. אם נצליח להעלות ולרומם את האווירה בבית, ולו בבחינה הקלה שבקלות, ולו במשהו שבמשהו, כבר תהיה זו שבת אחרת לגמרי. ואז תרנן נפשנו במזמור שיר ליום השבת, ליום שכולו שבת ומנוחה לחיי העולמים.

(מתוך הספר 'שבת בשמחה')

המשרת עוד לא הספיק להגיע עד הדלת, והוא כבר היה באמצע הסלון, התיישב לידי, החזיק בצווארון של החולצה שלי, נענע אותי מעט וקרא בהתרגשות: "דניס'ל, דניס'ל! מה יש לך, כסף? כסף זה בוץ! זבל! אבל דניס'ל תשמע מה שאני מדבר אליך..." חשבתי שאני נופל על הרצפה מרוב הלם...

הגה"צ רבי ראובן קרלנשטיין זצ"ל: ברצוני לספר מעשה, שאם עוד לא שמעתם אותו - זה ממש יהלום

"אם כֶּסֶף תִּלְוֶה אֶת עַמִּי" (שמות כ"ב, כ"ד)

ברצוני לספר מעשה, שאם עוד לא שמעתם אותו - זה ממש יהלום. הרב'ה שלנו - רבי שלום שבדרון זצ"ל, לשמו ולזכרו תאוות נפש, היה אוהב לספרו. תשמעו. אתם גם כן אחר כך תאהבו לספר את הסיפור הזה...

היה בפולין עשיר גדול, ירא שמים, ידוע ומפורסם, קראו לו דניס. הוא היה נכבד ותומך תורה גדול. ראשי ישיבות היו באים אליו ליטול את תרומותיו לשיבותיהם.

פעם אחת הגיע ראש ישיבה אחד חשוב, מיישיבה נכבדה, נכנס אליו, העשיר הלך והוציא צ'ק, כתב בו סכום כסף, קפלו ומסרו לו. כיון שלא יפה לפתוח בפניו את ההמחאה, רק כאשר יצא החוצה, הביט וראה שנתן לו סכום פגוט ביותר יחסית למה שציפה שיתן לו.

ראש הישיבה התלבט עד שהחליט: אני נכנס אליו שוב ומשוחח. דפק בדלת.

- "שלום, מה קרה?"

- "יש לי משהו לדבר".

- "טוב, תשב".

- "אני יודע, שלפני שבועיים ביקר כאן הסבא מנובהרדוק, ואני יודע שכבודו נתן לו סכום גבוה עשרת מונים מהסכום הרשום בצ'ק שבידי, וזאת בזמן שבישיבה שלו לומדים פחות תלמידים מאשר בישיבה שלי. אמנם בנובהרדוק יש הרבה תלמידים, אבל אצלי יש יותר. לכן נכנסתי לשאול: אנה ממך, גלה לי את הסוד, למה הוא זכה ואני לא?"

- "ככה? אתם שואלים? אז באמת אגיד לכם את התשובה". פתח את פיו ואמר:

"לפני שהגעתי, ישבתי כאן בסלון, רגל על רגל, עם פיפ גדול ועישנתי. שמעתי דפיקה בדלת, בקושי שמעו את הדפיקה. אמרתי למשרת - 'כמדומני שמישהו דופק'. הוא אמר - 'לא שמעתי'.

- "לא, אני חושב שדפקו, לך ותראה".

- "הו, הגיע ראש ישיבה" - הכריז השמש.

"נכנסת אלי, ואתה כאילו משתחוהו כמעט עד הרצפה, ממש

פחדתי שחלילה לא תתהפך... עד כדי כך. ברוך ה', ראיתי שאתה מזדקף, התקרבת, ישבת על ידי, וחלילה לא התחלת לדבר מילה עד שהתחלתי לדבר, הלא הגדול צריך לדבר קודם, נכון? זה מה שראיתי.

"מה שלא ראיתי - לא ראיתי, אני מדבר רק מהחיצוניות שראיתי. ואני מתאר, וכבוד הרב יאמר לי את האמת [אינני מאמין שכך ממש הוא דיבר לאותו ראש ישיבה, אני מרחיב כדי שנבין את המשמעות]: לפני שבאת אלי, מה עשית? נכון הלכת להתלבש בגדי שבת, שתיראה הגון. וסידרת עשר פעמים את הזקן, ואת העניבה כמובן סידרת, אחרי זה הלכת לרבנית ושאלת האם הקאפלוטש עומד טוב, כי הרבה פעמים אתה שקוע בתורה ומעירים לך שהכובע מקומט או לא במקום. כך יצאת לדרך וב"ה הנה אתה מגיע אלי בדחילו ורחימו. חשבתי לעצמי: מדוע ראש ישיבה כל כך חשוב, מכבד אותי? וכי אני תלמיד חכם? צדיק? מה אני?"

"עד שהבנתי: אהה, אני יודע למה הרב מכבדני כל כך, כי יש לי כסף. אז הרב נתן לי להבין שהכסף הוא דבר חשוב מאד, שאפילו ראש ישיבה שהוא מלא תורה צריך להתכופף אלי, ואם כסף כל כך חשוב, למה לא אשאיר אותו לעצמי? מדוע אתן לך את הכסף?"

"כעת אספר לך מה קרה לפני שבועיים, כאשר ביקר כאן הסבא מנובהרדוק. גם אז ישבתי על הכסא, רגל על רגל. פתאום אני שומע

חבר יקר שלי, הרב שרגא ויינבך זצ"ל מבית שמש, היה נוהג להלוות כסף, מכספו הפרטי, לאנשים שהיו זקוקים לכך. הוא סיפר לי, שכשהיה הולך ברחוב ורואה מרחוק יהודי שחייב לו כסף ועבר זמן הפירעון, הוא היה עובר את הכביש, כדי שאותו יהודי לא יחשוש שהוא עומד לבקש ממנו את הכסף...

הרה"ח ר' יחיאל יהושע גולדברג הי"ו, בהרהורים על המצווה המיוחדת בפרשתנו, להלוות כסף, ועל האיסור להיות כנושה

"אם כֶּסֶף תִּלְוֶה אֶת עַמִּי" (שמות כ"ב, כ"ד)

לבקש ממנו את הכסף, כשאין לו לשלם כמובן. בכך הוא בעצם קיים את דברי המלבי"ם, ונוהר שהלווה אפילו לא יטעה לחשוב שהוא בה לנשות בו ולגבות ממנו את החוב. כמובן שזאת עבודה קשה שבמקדש. מצד אחד חייבים להלוות, מצד שני אסור ללחוץ את הלווה לשלם. שמה תאמר שעדיף להלוות רק לאנשים מבוססים שבוודאי יוכלו להחזיר בזמן? התשובה היא שלא. רש"י אומר על הפסוק שהזכרנו שעניים קודמים לעשירים, צריכים להלוות להם קודם... וזה בהחלט נסיון לא קל, צריכים ללמוד היטב היטב את ההלכות הנוגעות לעניין, ואם מגיעים למצב שיש ספק, צריכים לעשות שאלת חכם.

למה באמת?

האמת שצריכים לשאול כאן שאלה מאוד קשה ומאוד נוקבת. למה באמת אסור להיות כנושה? בנאדם לווה ממני כסף, הוא התחייב להחזיר ולא עמד בדיבורו, למה שלא אתבע ממנו להחזיר? אם אין לו, הוא לא היה צריך ללוות מלכתחילה... למה התורה אוסרת עלי לגבות בחזרה את הכסף שלי? את התשובה לכך אפשר למצוא בסיפור שאירע באחרונה עם אחד

התורה הקדושה מצווה אותנו להלוות כסף לבני אדם. "אם כסף תלווה את עמי", וכמו שמבאר רש"י במקום, שזה אחד משלושת המקומות בתורה, שבהם כתוב בלשון "אם" ובכל זאת מדובר בחובה ולא ברשות בלבד, כלומר אדם שיש בידו מעות ומישהו מבקש ממנו הלוואה, חייב להלוות.

כמובן שצריכים להיות בקיאים בהלכות אלו, ולדעת מה גבולות החובה, ומתי זה הופך לרשות בלבד, אבל זה דבר שחשוב שאנשים ישימו על לב, שיש חובה להלוות כסף. מצוות עשה מדאורייתא.

עם זאת, אני רוצה להתמקד דווקא בהמשך הפסוק: "אם כסף תלווה את עמי את העני עמך, לא תהיה לו כנושה". אומר הרמב"ן מה הפירוש "לא תהיה לו כנושה"? אל תתנהג עמו באופן שהוא חייב לך משהו בגלל שהלווית לו כסף. לא רק שאסור לך ללחוץ אותו לשלם אם אתה יודע שאין לו, אלא שאסור לך גם לצפות ממנו לכבד אותך בגלל זה, או לתת לך כל טובת הנאה שהיא, בגלל שהלווית לו כסף. מצד ריבית יש בזה אולי משום אבק ריבית, אבל הרמב"ן אומר שלא צריכים להגיע לאבק ריבית, זה חלק מרכזי באיסור של "לא תהיה לו כנושה".

יתירה מזאת, המלבי"ם מדייק פה בלשון הפסוק ואומר, שהרי כתוב "לא תהיה לו כנושה". מה זה 'כנושה'? למה לא כתוב "לא תנשה בו" או "לא תהיה לו נושה". אומר המלבי"ם שהפשט הוא שאסור לך אפילו לעשות משהו, שעלול לגרום ללווה לחשוב לרגע אחד שאתה בא לנשות בו וללחוץ אותו לשלם.

הרב שרגא ויינבך זצ"ל מבית שמש (חבר יקר שלי) היה נוהג להלוות כסף, מכספו הפרטי, לאנשים שהיו זקוקים לכך. כולם ידעו שאצל שרגא אפשר תמיד לנסות לקבל הלוואה. הוא לא היה עשיר גדול, וזאת בלשון המעטה, אבל כדי לעזור לאחרים הוא התאמץ והיה מצליח להלוות.

הוא סיפר לי בעצמו, שכשהוא הולך ברחוב ורואה מרחוק יהודי שחייב לו כסף ועבר זמן הפירעון, לא פעם הוא עובר את הכביש כדי שאותו יהודי לא יחשוש אפילו לרגע, אחד שאולי הוא עומד

בקשיחות מול אנשים. גם אם אתה צודק, גם אם הוא לא בסדר, הכסף באמת שייך לך והוא באמת חייב להחזיר לך את הכסף בזמן, אבל אל תשחק באש, אל תכניס את עצמך למצב שבו אתה עלול להתחיל ליהנות חלילה וחס מנקיטת הליכי גבייה כנגד מי שחייב לך כסף. צריכים להתרחק מהפעולות הללו שמשחיתות את המידות, כמטחווי קשת ויותר.

בלי לשים לב

הבעיה הגדולה היא שאנשים לא שמים לב לשינויים הללו שמתחוללים בתוכם. אני לא מדבר על אנשים שמלכתחילה המידות שלהם צריכות תיקון גדול, אלא על אנשים עם מידות טובות, שמוצאים את עצמם בעמדה של ניהול או של אחריות.

סיפר לי חבר שהתמנה להיות גבאי בבית הכנסת בו הוא מתפלל, שאחרי זמן מה בתפקיד, הוא שם לב שהוא עונה לאנשים 'לא', יותר מדי פעמים. "בנאדם רוצה עליה כי יש לו יארצייט של סבא, אני אומר לו לא. זה לא חיוב. רק אחרי זה תפסתי את עצמי, בעצם למה לא? הרי ממילא התור שלו לקבל עליה אמור להגיע בשבוע הבא, מה אכפת לי להקדים את התור שלו בשבוע? אם אפשר לומר 'כן', למה אני עונה 'לא'???"...

צריכים הרבה מאוד מודעות עצמית כדי להבין את התהליך הזה. רוב האנשים בכלל לא שמים לב למה שעובר עליהם, ולכן התורה מזהירה אותנו, לא תהיה לו כנושה! תיזהר, אתה משחק באש, אתה עלול לפתח מידה של אכזריות בלב שלך חלילה וחס!

כמוכן שזה לא אומר שצריכים לוותר על תפקידים או על עבודה, אפשר להיות גבאי בבית כנסת, אפשר ואף רצוי לנהל גמ"ח להלוואות כספים, אבל צריכים להיזהר מאוד מאוד, להיות עירניים לתהליכים הפנימיים הללו, ולנטרל אותם. צריכים להרבות באופן מיוחד במעשים של חסד, של רחמנות, רגישות לזולת. להגביר את הכח של הנתינה על הכח של השליה. רק ככה אפשר לנצח את התהליך הטבעי הזה שמתחולל בלב האדם.

להאיר פנים

הרמב"ם אומר בפרק י' מהלכות מתנות עניים את ההלכה הבאה: "שאל העני ממך, ואין בידך כלום ליתן לו, פייסהו בדברים".

עוד קודם לכן אומר הרמב"ם שגם אם אתה כן נותן לעני כסף לצדקה, חובה לתת בסבר פנים יפות וזה לשון קדשו: "כל הנותן צדקה לעני בסבר פנים רעות ופניו כבושות בקרקע, אפילו נתן לו אלף זהובים אבד זכותו והפסידה. אלא נותן לו בסבר פנים יפות ובשמחה ומתאונן עמו על צרתו... ומדבר לו דברי תחנונים וניחומים".

בגמרא בבא בתרא דף ט': "ואמר רבי יצחק: כל הנותן פרוטה לעני מתברך בשש ברכות, והמפייסו בדברים - מתברך בי"א ברכות".

יצא לי פעם להיות באיזה גמ"ח בירושלים, שאני רוצה לפרסם את שמו כדי שלא יהיה בגדר של 'איכא נורא ביה פלניא', אבל שם ראיתי דבר מדהים. הגיע יהודי לבקש הלוואה, והמוכיר של הגמ"ח השיב לו בעדינות רבה שהוא לא יכול להלוות לו כי הוא כבר לוה

מידידי שהיה צריך לקבל איזה אישור מוועדה כלשהי, על מנת שיוכל להתקדם עם רישום של אחד מילדיו למוסד חינוכי.

אותו יהודי, מצא את עצמו עומד ומתחנן בפני המזכיר של אותה ועדה, שהערים עליו תנאים והקשיח את לבו בסירוב לתת לו את האישור, עד שלא יעשה כך וכך, וזאת למרות שלא היתה לו סיבה אמיתית לדרוש ממנו את כל האישורים הללו.

חשבתי לעצמי, וכי מזכיר הוועדה היא הוא אדם רע? הוא נהנה להציק לאנשים? אני לא חושב. הוא אדם נורמלי כמו כולנו. אם הוא יראה מישהו נופל ברחוב, הוא ימהר לעזור לו כמו כולנו. אם הוא ישמע על משפחה במצוקה, הוא ישתדל לעזור כמו כולנו. אבל בנושא הזה של הקשחת הלב מול אנשים שמבקשים ממנו את האישור הנדרש, הוא לא כמו כולנו. שם הוא קשוח מאוד, הרבה מעבר למה שהגדרות התפקיד דורשות ממנו.

אותו הדבר, עם שוטרי תנועה שיכולים לפעמים להטיל על אנשים קנסות כבדים מאוד. אני לא מדבר על מקרים שנהג נוסע בפראות ומסכן חיי אדם, פעמים רבות הקנס הוא על דברים של מה בכך שאינם קשורים לסיכון משתמשי הדרך, ובכך זאת אפשר לראות שוטר שנותן דו"ח בלי למצמץ, וכל התחנונים של הנהג נופלים על אוזניים ערלות. לא פעם השוטר אף מוסיף סעיף נוסף לקנס, עם עוד כמה מאות שקלים, רק כדי שהנהג האומלל לא ימשיך להתחנן שיותר לו.

למה זה קורה? התשובה היא שהלב מתקשה. סביר להניח שהשוטר הזה בתחילה היה אדם עם מצפון כמו כולם. היה לו לב, הוא ריחם על האנשים הראשונים כשנתן להם קנסות כספיים, הוא רשם דו"חות רק לנהגים שממש התפרעו וסיכנו אחרים בצורה חמורה. אבל עם הזמן הוא התרגל, הלב שלו הפך קשוח יותר, ולמרבה הצער הוא גם התחיל לשאוב הנאה מהמעשים הללו.

אני לא רוצה להשוות, אבל כדאי מאוד לראות בהקשר זה את דבריו של רבינו האור החיים הקדוש בפרשת 'ראה': "כמו שספרו לנו הישמעאלים כת הרוצחים במאמר המלך, כי יש להם חשק גדול בשעה שהורגים אדם ונכרתה מהם שורש הרחמים והיו לאכזר..."

מסביר האוה"ח הק', שהתאוה הזאת באה אליהם אחרי שעשו את מאמר המלך פעם ופעמיים, ואט אט הם קיבלו את התיאבון למעשים הנוראיים הללו.

כי הטבע של האדם שכשהוא עושה מעשים של קשיחות לב, הלב שלו הופך להיות קשוח בהתאם.

אפשר לראות את זה גם מול המוכסים למיניהם, פקידים במחלקות גבייה שונות ובמשרדי ממשלה כאלו ואחרים, לא פעם אפשר לראות שהעבודה הזאת שינתה את הטבע שלהם והפכה אותם לקשוחים מאוד וחסרי רחמים.

האנשים האלו לא יודעים בכלל שהם נהיו אכזריים. הם לא מרגישים בזה. מבחינתם הם אנשים טובים כמו שהיו פעם, אבל בלי שהם שמים לב, אט אט הלב שלהם מתקשה.

לכן אומרת התורה הקדושה, כשאתה מלווה כסף ליהודים, לא תהיה לו כנושה. תיזהר! תתרחק מאוד מכל מה שקשור להתנהלות

10 ימים אחרונים למבצע הגדול כל הקודם זוכה!!

תרום 20 ש"ח
למשך 9 ח'
סך כל התרומה

זמנים

• סט 'לקרא'
5 כרכים, המבוא
'דרשו', בהדפס

(שווי המתנה בחנו' 488 ש"ח)

תרום 23 ש"ח להודש
למשך 12 חודשים
סך כל התרומה 276 ש"ח

זמנים

• סט 'משנה ברורה'
6 כרכים, כריכה קשה
• ספר המפתח
על המשנ"ב

(שווי המתנה בחנויות 488 ש"ח)

תרום 22 ש"ח להודש
למשך 11 חודשים
סך כל התרומה 242 ש"ח

זמנים

• סט 'משנה ברורה'
6 כרכים, כריכה קשה

(שווי המתנה בחנויות 425 ש"ח)

המבצע לזמן מוגבל, להשתתפות < בן

Dirshu
 דרשו ד' ועונו
 קרו עולמית לחיות
 ושדוד לטוב המורה

ללא הגרלות וללא כוכביות

תורמים לארגון 'אחינו' - זרוע
 החיזוק של 'דרשו' ומקבלים
 מתנות ענק של ספרים
 מארגון 'דרשו'

תרום 33 ש"ח לחודש
 למשך 16 חודשים
 סך כל התרומה 528 ש"ח

ומקבלים

- סט 'משנה ברורה' 6 כרכים, כריכה קשה
- סט 'לקראת שבת' 5 כרכים, המבחר של עלוני 'דרשו', בהדפסה מחודשת
- חמשה חומשי תורה
- ספר המפתח על משנ"ב

(שווי המתנה בחנויות 863 ש"ח)

תרום 22 ש"ח לחודש
 למשך 11 חודשים
 סך כל התרומה 242 ש"ח

ומקבלים

- סט 'משנה ברורה' 38 כרכים, כריכה רכה, כיס
- סט 'חפץ חיים' 4 כרכים, כריכה רכה, כיס

(שווי המתנה בחנויות 338 ש"ח)

תרום 180 ש"ח לחודש
 למשך 12 חודשים
 סך כל התרומה 2160 ש"ח

ומקבלים

- סט 'משנה ברורה' 12 כרכים, כריכה רכה, כיס
- סט 'חפץ חיים' 4 כרכים, כריכה רכה, כיס
- סט 'שבת' 12 כרכים, כריכה רכה, כיס
- סט 'עלונני' 12 כרכים, כריכה רכה, כיס
- סט 'מחודשת' 12 כרכים, כריכה רכה, כיס

(שווי המתנה בחנויות 288 ש"ח)

כל עמדות נדרים פלוס < טופס 'דרשו'

את המנהג הזה לקחתי מאבי, שתמיד היה אומר לנו כך כשאנחנו היינו ילדים. ביום מן הימים שאלתי את אבי מורי שליט"א, מאיפה הוא לקח את הרעיון הזה, והוא סיפר לי שזה היה כשפעם התקלקלה מכונת הכביסה בביתנו, והגיע טכנאי לתקן. הטכנאי היה יהודי פשוט וירא שמים מאוד...

על שקרים גדולים וקטנים, ועל החינוך הנכון

הרב עמרם בינעט

"מדבר שקר תרחק" (שמות כ"ג, 1)

הסיפור הזה קרה לפני כמה שנים, אבל מאז ועד היום הוא לא יוצא לי מהראש, ולכן חשבתי לשתף אותו עם הציבור ולעסוק בו קצת. הייתי מלמד בתלמוד תורה מסוים, ונתקלתי בילד שהגיע לחיידר כשהוא מאוד מאוד סגור ומופנם. קורה לפעמים שילדים מגיעים עם מצב רוח שפוף, טפחתי לו על השכם, ניסיתי קצת להכניס אותו לאווירה השמחה בכיתה, ומשראיתי שזה לא עובד, הנחתי לו. "צריך לתת לזה לעבור מעצמו", אמרתי לעצמי.

אבל במשך כל היום הוא נשאר שפוף. חשבתי שאולי מחר זה יעבור לו.

כשראיתי שגם למחרת הוא הגיע כך, עם מצב שאינו אופייני לו בכלל, התחלתי לדאוג, וביום השלישי כבר קראתי לו לשיחה בארבע עיניים, שסיפר לי אם קרה לו משהו חלילה, למה הוא כל כך עצוב. סיפר לי הילד סיפור מפתיע: "שיחקתי בבית 'חמש אבנים' עם אח שלי, ובשלב מסוים, נפסלתי. למזלי אח שלי לא ראה שנפסלתי, הוא בדיוק הסתכל לצד אחר. לכן עשיתי כאילו לא קרה כלום, והמשתתי הלאה את ה'תור' שלי במשחק.

"אבא שלי היה שם ליד, והוא נורא כעס עלי. 'בבית שלי לא יהיו גנבים ושקרנים'. אבא שלי גם נתן לי עונש, לכן אני כל כך עצוב". שאלתי את הילד בעדינות רבה: "האם זאת הפעם הראשונה שאבא שלך כועס עליך?", והוא השיב בשלילה.

"זאת הפעם הראשונה שהוא מעניש אותך?", גם לא...

"אז למה לקחת את זה כל כך קשה? זה קורה לכל ילד נורמלי. אנחנו לא נולדים מושלמים, לכולנו יש פגמים. כשהורים מחנכים את ילדיהם לפעמים הם גוערים בהם, לפעמים מענישים אותם. אתה לא עשוי מסוכר ולא מחרסינה, אתה ילד כמו כל הילדים ואת כולם מענישים לפעמים, למה זה גורם לך לכוה דכדוך עמוק?

הילד הישיר אלי מבט כאוב ומיוסר ואמר לי משפט שטלטל אותי: "בגלל שבפעמים הקודמות שאבא העניש אותי, זה היה בגלל שעשיתי משהו רע. הפעם לא עשיתי כלום, בסך הכל שיקרתי קצת, הערמתי על אח שלי במשחק. כולם עושים את זה! כולם!!"

גם האנשים המבוגרים, אני רואה את זה בכל מקום. לא הגיע לי כזה עונש חמור על זה...".

נושא אמירת דבר שאינו אמת הוא נושא מאוד מאוד יסודי בתחום החינוך, ובלי לטפל בו אי אפשר להגיע לשום הישג אחר, וכך גם כידוע אפשר לראות באגרת הגר"א שכתב רבינו הגר"א לרבנית שלו, כשניסה לעלות לארץ ישראל, ונתן לה הדרכה איך לחנך את ילדיהם, שם ניתן לראות באיזו חומרה נוראה הוא הסתכל על הנושא הזה של ילד שמשקר חלילה וחס.

כעין זה שמעתי ממורי חמי הגה"ח רבי ישראל נח גולדברג שליט"א, שהוא שמע מבניו של מורו ורבו כ"ק מרן האדמו"ר ה'ברכת משה' מלעלוב זיע"א, שאמרו שהרבי לא היה מעניש את ילדיו בקטנותם על שום דבר, ותמיד היה מדבר עימם בנועם כדי לחנך אותם, אבל על אמירת שקר הוא כן היה מעניש, כי הוא ראה בזה דבר חמור ביותר.

כמו כן היה רגיל על לשונו לומר בשם היוקא מקרלין זיע"א, שעם כולם הוא יכול להסתדר כולל עם בעלי העבירות הגדולים ביותר, עם שקרנים הוא לא יוכל להסתדר.

ומי לנו גדול מדוד המלך, רגל רביעית למרכבה, נעים זמירות ישראל שכותב בספר התהילים "שקר שנאתי ואתעבה", וכעין זה בעוד

המשרד שבו אתה עובד? אתה מספר לו שהיום אתה עובד ממקום אחר, וחסכת מעצמך את הצורך לדאוג למעטפה שלו.

הדוגמאות רבות מספור, כל אחד ואחד מאתנו יודע בדיוק מתי הוא מורה לעצמו היתר, ומתי הוא בוחר להשתמש באי אמירת אמת כדי להחליק לעצמו את מסלול החיים שלו.

לא מזמן שוחחתי עם חבר, והוא סיפר לי שהוא מאוד מאוד מנסה להשתפר בעניין הזה. אבל בלי לשים לב הוא נופל שוב ושוב בשקרים 'קטנים', ורק אחר כך הוא תופס את עצמו.

אמרת לי שיש הרבה עצות איך להתגבר על ההרגל, אבל אני חושב להציע הצעה אחת נוספת, הלוואי שנזכה לזה: לקבל החלטה גמורה ומוחלטת, שלא מוציאים שקר מהפה ויהי מה!

יש סיפור ידוע על הרה"ק רבי רפאל מברשד שלא הוציא שקר מפיו בשום פנים ואופן, ופעם אחת כשלא היה ברירה והוכרח לבוא לבית המשפט למסור עדות שקר על יהודי כדי להציל אותו מעונש מוות, התפלל רבי רפאל לקב"ה שייקח את נשמתו ממנו לפני שיגיע המועד בו הוא צריך להתייצב בבית המשפט, כי הוא מעדיף למות ולא לשקר.

אנחנו לא מדברים על כאלו דרגות, לא מדברים על פיקוח נפש, אלא על מקרים בסיסיים של יום יום, לקבל החלטה ברורה וחד משמעית שלא מוציאים שקר מהפה, אלא אם כן הנושא נבדק קודם מול רב מורה הוראה ששקל את צדדי השאלה והורה שבמקרה ספציפי זה אפשר לשנות מהאמת.

אבל ההחלטה צריכה להיות ברמה של חוק ולא יעבור, רק כך יכולה להיות לזה אחיזה. וידוע שכשאדם מקבל על עצמו דבר מה בהחלטה גמורה, הוא מחליש מאוד את כוחו של היצר הרע להילחם נגדו באותו עניין.

בדיוק שמעתי מחבר שסיפר לי שהוא קרא כאן ב'לקראת שבת', מאמר שהיה על סיום הש"ס שעשה הגאון רבי חנוך פרידמן שליט"א בשמחת תורה, בבית הכנסת שלו בשכונת הר נוף בירושלים, ושם אמר רבי חנוך בשם מרנא החפץ חיים זיע"א, שמה שאדם מקבל על עצמו בהחלטה גמורה, יהיה לזה קיום.

סיפר לי אותו חבר שכשהוא קרא את המאמר הזה, הוא קיבל על עצמו ללמוד בכל יום דף גמרא, חוק ולא יעבור, ואכן אחרי שנים שהוא מנסה לעשות את זה ולא כל כך מצליח, פתאום זה נהיה לו קל, והוא מצליח ללמוד כל יום דף שלם בקלות רבה יחסית, בגלל ההחלטה שקיבל.

אגב, אם לומר שקר זה דבר חמור, לשקר לילדים זה הרי חמור שבעתיים. וזה בהחלט מקום שבו אפשר להיכשל, כי הרי ילדים לפעמים יודעים לסחוט מהורים שלהם הבטחות שונות, וההורים לא תמיד יכולים או רוצים לקיים את ההבטחות הללו.

אני באופן אישי, שמתי לב בהיותי אברך צעיר, שיש לי מנהג כזה שכל פעם שהילדים מבקשים ממני משהו, אני אומר להם באידיש 'מיר וועלן זעהן', כלומר, 'אנחנו עוד נראה'.

מקומות רבים בתורה שבכתב ושבתורה שבעל פה אפשר לראות עד כמה חמור העניין הזה של אמירת שקר רחמנא ליצלן.

וכדי להבין מדוע נושא זה קיבל חשיבות רבה כל כך בחינוך הילדים, יותר מכל איסורי התורה האחרים, כדי להזכיר את מה שכתוב בספר 'חסידים', אודות יהודי אחד שהתרחק מדרך הישר והלך בשרירות לבו רח"ל. ביום מן הימים נדבה רוחו אותו לשוב בתשובה, הוא בא לפני אחד מהחכמים ואמר לו: 'רצוני לעשות תשובה, אבל קשה לי לשמור את כל המצוות בשלימות, לכן אני מבקש שמליץ על מצווה אחת ויחידה שאותה אקיים בשלימות בעז"ה".'

השיב לו אותו חכם, קבל על עצמך לומר את האמת, ורק את האמת, בלי לשקר כלל בשום פנים ואופן בכל מצב שיהיה.

היהודי אכן קיבל על עצמו והקפיד לעמוד בדיבורו ונמנע לחלוטין מאמירת שקר. בכל פעם כשהיה לו ניסיון כלשהו, הוא חפץ לשלוח את ידו לרכוש שאינו שלו, מיד עשה חשבון בינו ובין עצמו שבוודאי ישאלו אותו אם הוא ראה מי לקח את הכסף או את החפץ וכדו', ומאחר והוא לא יוכל לשקר, יהיה עליו לגלות את האמת, מה שכמובן יגרום לו לבעיה רצינית מאוד, ולכן הוא מלכתחילה נמנע מביצוע מעשים שאינם ראויים, וכך מאמירת האמת הוא הפך לבעל תשובה גמור בכל ארחת חיי.

כך העניין גם לגבי חינוך הילדים. ילד שאומר רק את האמת, מספר להוריו מה מצבו ואם הוא עשה דבר מה שאינו כשורה הם מודעים לכך ויכולים לסייע לו להיחלץ מהמצב הזה, גם יכולים לחנך אותו כראוי. אבל לעומת זאת ילד שמשקר להוריו חלילה וחס, איך הם יוכלו לעזור לחנך אותו?

מעבר לכך, יש בשקר דבר מאוד מגונה, והוא גרוע יותר מאיסורים אחרים, כי הוא בעצם מעיד שהאדם לא בוטח בקב"ה. הרי למה אנשים משקרים? כדי לרפד לעצמם את החיים, הם חושבים שאם הם ישקרו פה ושם, יהיה להם קל יותר בחיים, ובזה הם מראים על עצמם שהביטחון שלהם בקב"ה רחוק מלהיות מושלם, וזאת בלשון המעטה.

הרבי הקדוש רבי זושא מאניפולי אומר את זה בווארט קצר וחזק מאוד: "מדבר שקר תרחק" - מי שאומר שקר, מתרחק על ידי כך מהקב"ה. חד וחלק.

מה הבעיה? שבאמת יש אמת בטענתו של אותו תלמיד שלמד אצלי. יש איזו תחושה שהאיסור לומר דבר שקר, זה כמו הלכתא למשיחא, זה משהו שלא נוגע אלינו. כולם מבינים שאסור לשקר, ושצריכים להיזהר מאוד מאיסורי ממון, כולם מבינים שיש קווים אדומים שאותם לא חוצים ויש שקרים שלא אומרים, אבל כשה מגיע ל'שקרים לבנים', למרבה הצער התמונה שונה, אנחנו נכשלים על ימין ועל שמאל.

הטלפון מצלצל ועל הקו מישוה שאין לך חשק לשוחח איתו עכשיו? אין בעיה! אתה עונה לו: "אני בדיוק נכנס לפגישה", והתפטר ממנו. חבר מבקש שתיקח עבורו מעטפה לאח שלו שגר שני בניינים ליד

התורה ריקה. הוא אומנם לא היה ישן הרבה, אבל היה זה בזמן שבו הוא כן היה אמור לישון וזה היה חריג שהמיטה שלו ריקה. חשבה הרבנית לעצמה, אולי הוא התקשה באיזה תוס' או 'קצות'. אולי פתאום עלה לו תירוץ חזק לשאלה שהציקה לו והוא הלך לכתוב את זה? אבל אולי הוא לא מרגיש טוב, אולי קרה לו משהו חלילה? כמה ממיטתה והחלה לחפש את בעלה. חיפשה בכל חדרי הבית והוא לא נמצא.

ניגשה הרבנית אל החלון והנה היא רואה אותו מגיע במעלה המדרגות, חוזר הביתה.

נכנס רבי חיים אל הבית והרבנית כמובן שאלה אותו, מה עשית שם בחוץ באמצע לילה חורפי שכזה?

השיב לה רבי חיים, "חיפשתי את הלולב שלי..."

"מה זאת אומרת חיפשתי את הלולב, למה אתה צריך עכשיו לולב, סוכות היה לפני כמה חודשים!"

נענה רבי חיים והסביר: "הרי אני תמיד שומר את הלולב אחרי סוכות כדי לשרוף אותו בשריפת חמץ. אחרי סוכות הנחתי את הלולב, פה, בפניה, ועכשיו קמתי באמצע הלילה וכשעברתי כאן במסדרון שמתי לב שהלולב איננו."

"חשבתי לעצמי שאולי בטעות זרקו אותו לפח בשעה שניקו כאן. לא רציתי להעיר אף אחד כדי לשאול, ומצד שני לא רציתי להמתין לבוקר כי אולי יפנו את האשפה לפנות בוקר, לכן מיהרתי לצאת החוצה ולבדוק אם לא זרקו את הלולב שלי לפח חלילה וחס. אבל לא מצאתי את הלולב, ואני לא יודע מה לעשות."

השיבה הרבנית: "חבל באמת שלא הערת אותי, הנה, הלולב נמצא שם, בפניה ההיא. אני פשוט העברתי אותו מקום כי כאן זה לא היה נוח שהוא נמצא."

רבי חיים נרגע כמובן ופניו נהרו משמחה. ברוך ה' הלולב נמצא... אבל אז שאלה אותו הרבנית עוד שאלה: "בגלל שאתה לא מוצא את הלולב אתה הולך לחטט בפח האשפה באמצע הלילה? עד כדי כך זה חשוב העניין הזה לשרוף את הלולב דווקא בשריפת החמץ?" נענה רבי חיים וענה בחוסר הבנה: "מה זאת אומרת? הרי זה 'מגן אברהם' מפורש שצריכים לשרוף את הלולב עם החמץ. בוודאי שזה חשוב מאוד."

הנה לנו צורת הסתכלות של אדם גדול: הרי זה 'מגן אברהם' מפורש. איך אפשר בכלל לנהוג אחרת! ואם זה פסוק מפורש בתורה, האם לא נצטרך לומר שעל אחת כמה וכמה שאנחנו מחויבים אליו באופן מוחלט?

אם זאת תהיה הגישה שלנו לנושא הזה של 'מדבר שקר תרחק', או לכל נושא אחר בקדושה ובקיום המצוות, ההתמודדות שלנו מול היצר הרע, תהיה הרבה הרבה יותר קלה.

את המנהג הזה לקחתי מאבי מורי שיחי' שתמיד היה אומר לנו כך כשאנחנו היינו ילדים. והרי כולנו מחקים את ההורים שלנו, כך שהנהגה הזו עבר דור הלאה ונכנס גם לבית שלי.

לפני שהתחנתי ונולדו לי ילדים, לא ידעתי להעריך את המנהג הזה, אבל לאחר שכבר הייתי בעצמי אבא לילדים, ראיתי שזה פתרון נהדר להרבה מאוד דברים. הרי הילדים מבקשים הרבה בקשות, זכותם... הם מבקשים ממתקים, מתנות, בגדים, טיולים, יש להם הרבה חלומות ושאיפות. כמובן שלא הכל אפשר לתת להם ולא הכל צריך לתת להם.

אבל להורים רבים קשה לומר 'לא' לילד שלהם. לשקר לו זאת כמובן לא אופציה, ולכן הדרך הטובה ביותר היא לדחות את הדיון בעניין לפעם אחרת. בחלק גדול מהמקרים הילד כבר לא יבוא לבקש עוד פעם, כי הוא לא באמת צריך ולא באמת רוצה את מה שהוא ביקש. ביום מן הימים שאלתי את אבי מורי שליט"א מאיפה הוא לא לקח את הרעיון הזה, והוא סיפר לי שזה היה כשפעם התקלקלה מכונת הכביסה בביתנו, והוא הביא טכנאי לתקן. הטכנאי היה יהודי פשוט וירא שמים מאוד, שהתעסק עם מכונת הכביסה והשיב בסבלנות רבה לכל השאלות שאנחנו, הילדים שאלנו אותו.

התיקון התארך, והילדים איבדו את הסבלנות והתחילו 'לנדנד'. אחד מבקש לקבל את החלק המקולקל שהטכנאי פירק מהמקרר, השני מבקש שאבא יקנה לו מברג עם ידית אדומה כמו שיש לטכנאי, והשלישי בכלל רוצה שאבא ילמד להיות טכנאי מקררים בעצמו, כי העבודה נראית לו מאוד מעניינת.

"אני עניתי לכם 'לא', פעם ועוד פעם. אני לא אהיה טכנאי, אני לא אקנה מברג עם ידית אדומה ולא אתן לאף ילד את החלק המקולקל והמלא חלודה..."

"או אז הרים אלי הטכנאי את עיניו ואמר לי: 'הרב בינעט, למה אתה אומר לילדים 'לא'? תגיד להם 'אנחנו עוד נראה'... ככה אתה לא נותן להם הרגשה רעה כל כך, ואתה גם לא מתחייב על כלום'." "מאז קניתי את זה", סיפר לי אבי מורי, "התברר לי שזה מאוד יעיל בהרבה מאוד תחומים. לא חייבים לומר כן על כל דבר, אבל חייבים להימנע משקר".

לסיום אני רוצה לסיים בסיפור יפה ששמעתי על מרן הגר"ח קנייבסקי זצ"ל, שממנו אפשר לקבל השראה איך צריכה להיראות מחויבות של אדם לדבר הלכה, בין אם זה להימנעות מאמירת שקר ובין אם זה לכל דבר הלכה אחר.

וכך הולך הסיפור: באחד הלילות החורפיים התעוררה הרבנית בת שבע קנייבסקי ע"ה משנתה, ושמה לב שהמיטה של בעלה, מרן שר

קו השיעורים של 'דרשו' - לחייג, ללמוד, לדעת

חייגו: 4992 * או 077-2222-666

"השבתי לעצמי", אמר רבי אריה פינקל, "כי למעשה אין זה טורח גדול עבורי ליטול ידיים. אלא מה? מדוע אני מתעקש לא ליטול? כי 'אני' סבור שאין צורך! כדי למגר אצלי את המושג הזה של 'אני', החלטתי להתחיל לנהוג כפי שסבר רבי חיים קמיל, וליטול ידיים גם לאחר הנחת תפלין"

מאוצרותיו של הגאון רבי אליעזר טורק

"פי תקנה עבד עברי" (שמות כ"א, ב')

דודי, עמוד ההוראה, מרן הגר"ש אלישיב זצ"ל, הסביר פעם שהסוגיה של עבד עברי בעיקרה היא פלא פלאים. הרי ידוע בכל מדינות העולם, היכן שהנוהג הוא על פי חוקות הגויים, מטילים עונשים קשים על גנבים. לפעמים שופטים אותם רק על פי עד אחד, לפעמים על פי קרוב ונוגע בדבר, ואף על פי אומדנא. נוהג זה באצלם מסברא פשוטה והגיונית, כי אלמלא העונשים הללו 'איש את רעהו חיים בלעו'.

והנה אצלנו, אצל כלל ישראל, באה התורה ואומרת שהגנב לא מתחייב לשלם רק אם ראוהו שני עדים, וגם בזה אם הקדים הוודה בגניבה קודם שבאו העדים - הוא נפטר מן הקנס. ולא עוד אלא גם אם כבר התחייב, אם אין לו מה לשלם הוא נמכר לעבד. ואז, לא זו בלבד שהוא נפטר מלשלם, אלא שמעתה מזומנים לו חיי נוחות, האדון מחויב להאכילו מאכלים טובים ומשובחים כפי שהוא עצמו רגיל, ולהלבישו בגדים טובים, כפי שהוא עצמו נוהג ללבוש, ואין לו כלל דאגת פרנסה לכלכל את עצמו ובני ביתו.

והמתבונן בכך יתפלא: לכאורה בצורה כזו מה ימנע מהגנב לגנוב? כיצד יהיה סדר בעולם? הרי כל אחד יעדיף לגנוב כדי להגיע למצב של 'נמכר בגנבתו', להיות משוחרר מעול הפרנסה, ולחיות חיי רווח על חשבון האדון?

אלא, כותב הרב אלישיב דבר נפלא ביותר: מכאן נראה שהתורה מלמדת אותנו נקודה חשובה ויסודית. אל לנו להעמיד את עמוד התליה ואת חרב העונשים, שהם אלו שיהיו את בסיס האיום למנוע מגנבים עשות רע, כי לא זה מה שימנע מהם לשנות את מהותם, לחדול אחת ולתמיד מלפשוט.

אדרבה, מה שכן יגרום להם להימנע מהגניבות, היא דווקא ההנהגה הטובה והרחימאית שיהגו איתם, וההתייחסות כלפיהם בדרך כבוד וברגישות. זאת יחד עם השפעת המידות הטובות שיראו בבית האדון, שהן בסיס ההליכה בדרכי התורה והאמונה בקדוש ברוך הוא, הם יהיו ערבים שהסדר העולמי יתקיים וישתמר כראוי ויתמעטו הגנבים. סברת בעלי בתים הפוכה מדעת תורה. כך היא דעת והשקפת התורה!

הדוגמא הקלאסית למידות טובות, זוהי פרשת עבד עברי!

במשך השנים זכיתי להסתופף רבות בהיכלו של דודי, הגאון רבי אריה פינקל זצ"ל, ראש ישיבת מיר-ברכפלד, ומדי פעם לשמוע ממנו ועדים במוסר. השעות המיוחדות הללו במחיצתו אינן נמחות מזכרוני, אישיותו המרוממת היתה עבור כולנו דוגמא חיה ומוחשית - מהו זוך וטוהר המידות. בו ראינו סמל של שלמות בתורה, בהנהגה, ביראה ובמידות, שכמוהו רוצה הקדוש ברוך הוא שייראה היהודי.

בשיחותיו של רבי אריה חשנו תמיד, כי דבריו יוצאים מלב טהור, מתוך עיבוד עצמי עקבי קודם אמירתן. לכן דבריו עשו רושם כה גדול על השומעים ונחרטו עמוק בלבבות. האצילות והנועם המיוחדים בצורת מסירת הדברים, אף הם הוסיפו נופך להשראה המיוחדת שהרגשה בסביבתו בעת שמיעת מוסריו ואמרויו. יש לציין, כי בענוותנותו המיוחדת במינה, תמיד הרגיש שאינו ראוי לומר מוסר לאחרים, ונמנע מלהעיר או לתבוע משומעי לקחו, על דרגות ומעלות שלפי רום מדרגתו סבר שאינו אוהז בהן או שלא רכש בהן מספיק שלמות.

מטעם זה כידוע, סרב רבי אריה בתחילה למלא את מקום אביו, הגאון הצדיק רבי חיים זאב פינקל זצ"ל, מנהלה הרוחני של ישיבת מיר, למסור במקומו את השיחות הקבועות בישיבה. כשדודו, ראש הישיבה, מרן הגאון רבי חיים שמואלביץ זצ"ל, ניסה להפציר בו ולשכנע אותו כי הוא ראוי לאותה משרה רמה, הצליח רבי אריה בחכמתו הרבה להפוך את הקערה על פיה ולשכנע את רבי חיים, כי דווקא הוא עצמו זה שראוי להתחיל למסור שיחות בישיבה...

רבה כמו כן ביושר ובתיקון המידות".
כזה היה רבי אריה! הרבה תמיד ביושר ותיקון המידות, והפליא
לעשות זאת בצורה מאלפת ומעוררת השתאות.
לזכרו תאוות נפש!

מעשה מדהים נוסף על עבודת המידות של גדולי ישראל וחכמי
המוסר, שמעתי מפי חתני, רבי ישראל גולשמיד שליט"א, ששמע
מפי בעל המעשה, רבי נחום בוקלר שליט"א:

הגאון הצדיק רבי גדליה אייזמן זצ"ל, משגיח ישיבת 'קול תורה', היה
נוהג להתיישב בדקות הראשונות של 'סדר מוסר' בהיכל הישיבה,
סמוך לפתח בית המדרש. פרק זמן זה הוקדש לבחורים שביקשו
לשוחח עמו בקצרה בדרכי העבודה והמוסר, או לשאול בעצתו
בענייניהם האישיים. בתום התור של השואלים, היה המשגיח צועד
אל מקומו הקבוע הממוקם בימין ארון הקודש, להמשך הסדר. כך
נהג במשך עשרות שנים.

ביום מן הימים, בערוב ימיו של רבי גדליה, כאשר נכנס לבית מדרש
לסדר מוסר, במקום להתיישב בפתח כמנהגו, התקדם אל מקומו
הקבוע ב'מזרח'. תלמיד הישיבה באותם ימים, הרב נחום בוקלר,
העיר לו על כך. נעצר רבי גדליה מלכתו והגיב לאחר רגע: "מה זה
משנה כאן או כאן?", והמשיך לצעוד אל מקומו ב'מזרח'...

בהגיעו למקומו, עוד לפני שפתח את ספר המוסר בכובד ראש
וברצינות טהורה כדרכו, סב על עקבותיו והחל לסגת חזרה לכיוון
מקומו בפתח בית המדרש...

בדרכו חזרה אותה לרב בוקלר כי בראשו לומר לו דבר מה:

"תראה כמה קשה לאדם להודות על האמת", התוודה רבי גדליה
בפני בחור צעיר ממנו בכשבעים שנה. "האמת היא שטעיתי.
כשנכנסתי לבית המדרש שכחתי שעלי להתיישב שם בפתח...
והנה כשבאת להאיר את עיני על כך, באופן טבעי לא הייתי מסוגל
להודות בטעותי, והגבתי כפי שהגבתי..."

איש רם המעלה כרבי גדליה, שחי מתוך התבוננות מעמיקה על
כל צעד ושעל שעשה, גילה לנו באפיזודה קטנה זו, הצצה מזערית
למעטה הגדול שהסתיר את עבודת המידות שלו. נקל לשער כי
קרב פנימי איתן התחולל בקרבו באותם רגעים, אך בגבורה עילאית
של עקירת התכונה הטבעית הטמונה בלבו, גבר עליה וכבש אותה,
ובא להתוודות על טעותו.

'איזהו גבור הכובש את יצרו!' (אבות ד, א).

עלינו להסיק מכך מושגים בעבודת המידות, כיצד יש להקפיד גם
על ענין דק שבדק, עד תכלית השלימות. 'אם ראשונים כמלאכים!'

בסופו של דבר, אכן השתכנע רבי חיים לטיעונו של רבי אריה,
ובזכותו החל למסור שיחות מוסריות בישיבה, וכך זכה עולם
התורה לטעום מעט מההרגשים העדינים של רבי חיים, ולהוכיח
בכוחו העצום והבלתי נדלה גם בתחום המוסר. יסודותיו העצומים
והנפלאים מתבדרים בשמו עד היום, וספרו 'שיחות מוסר', שרבי
אריה עצמו ערך בטוב טעם ודעת, קנה שביטה בבתי מדרשות
והיכלי התורה והיראה בכל אתר ואתר.

על העבודה הרצופה של רבי אריה לזכך את מדותיו ולטהרן בינו
לבין קונו, תעיד העובדה המופלאה הבאה:

רבי אריה למד שנים רבות חברותא עם הגאון רבי חיים קמיל זצ"ל,
ראש ישיבת 'אופקים' ומאדירי התורה בדורנו. לימודם המשותף
היה ברתחא דאורייתא מופלאה, והביא בעקבותיו דיונים רבים
בסוגיות מגוונות, והכל באהבה ואחוה, בהערכה והערצה עזה, בחן
ובנועם השמורים לתלמידי חכמים.

אחד ממקורביו של רבי אריה, שמע ממנו בהזדמנות מסוימת, כי
קיים ויכוח הלכתי ומעשי בינו לבין רעו הגדול רבי חיים, אם יש חיוב
ליטול ידיים לאחר הנחת תפילין, קודם התפילה.

שורש הדין הוא, משום שבשעת הנחת התפילין של יד עלול המניח
לגעת בזרועו, המצריך נטילת ידיים. רבי חיים היה סבור שיש ליטול
ידיים, לעומתו רבי אריה היה סבור שאין צורך ליטול ידיים, די בכך
במה שנוטל ידיו קודם הנחת התפילין, מדין נטילת ידיים של קודם
התפילה. (ראה כל זה בשלחן ערוך סימן ד סעיף יא, וראה באליה
רבה שם ס"ק ב).

כעבור מספר שנים, ביום הפורים תשס"ה, עלתה נשמתו הטהורה
של רבי חיים קמיל לגנוי מרומים.

והנה לאחר פטירתו של רבי חיים, שמו לב מקורביו של רבי אריה כי
לפתע שינה מהנהגתו הקבועה, והחל ליטול את ידיו לאחר הנחת
תפילין, כפי שהיה סבור רבי חיים. הנהגה זו נגדה כאמור את שיטתו
ההלכתית שאחז בה עד עתה. לתמייתה, הסביר רבי אריה את פשר
שינוי הנהגתו, כך:

"חשבת לעצמי", אמר רבי אריה, "כי למעשה אין זה טורח גדול עבורי
ליטול ידיים. אלא מה? מדוע אני מתעקש לא ליטול? כי 'אני' סבור
שאין צורך! כדי למגר אצלי את המושג הזה של 'אני', החלטתי להתחיל
לנהוג כפי שסבר רבי חיים, וילטול ידיים גם לאחר הנחת תפילין".

מדעים להיווכח כיצד חניך רבי אריה את עצמו. באיזו צורה זיכך את
מידותיו ושבר את רצונותיו בינו לבין קונו.

ה'מסילת ישרים' (בפרק א) כותב שזוהי המידה הנדרשת מתלמידי
חכמים: "כפי רבות חשיבותו וחכמתו, כן ראוי שירבה זהירותו בדברי
העבודה ודקדוקו בה, כי כבוד התורה הוא שמי שמרבה הלמוד בה,

077-2222-666 או *4992

קו השיעורים של 'דרשו' - לחייה, ללמוד, לדעת

הסתכלתי עליו בהערצה, הוא לא זכר את השם שלי אפילו, אינני יודע מה היה רשום לו על השם שלי בפלאפון שלו, אבל כך הוא היה עונה לטלפון: "כן הרב הצדיק, לאיפה צריך שאני אגיע? אני פנוי ביום... הקרוב, זה טוב לכם?"

זכיתי, ובתחילת דרכי בשדה הקירוב נוצר קשר ביני וביני
מזכה הרבים הגאון רבי ירחמיאל קראם זצ"ל

מאת: הרב ישראל היימן

"פי תקנה עבד עבדי" (שמות כ"א, ב')

זכיתי ובתחילת דרכי בשדה הקירוב נוצר קשר ביני, אברך צעיר באמצע שנות העשרים לחייו, ובין הגאון העצום מזכה הרבים הגאון רבי ירחמיאל קראם זצ"ל שהיה אז בשנים המאוחרות לחייו. הסתכלתי עליו בהערצה, יהודי שכל חבריו בני גילו יושבים ומתענגים מהחיים, אותם הם בנו לאורך שנים רבות כל כך במחיצת משפחותיהם ותלמידיהם, ובאופן כללי בשנים אלו אוכלים הם את פירות השקעתם המרובה לאורך משעול החיים.

לא כן היה ר' ירחמיאל זצ"ל.

אף פעם לא האמנתי לאגדות שסיפרו על גילו המופלג... כמו אברך צעיר במכונית חבוטה, הוא נע קילומטרים ארוכים לאיפה שרק קוראים לו. ולא משנה מי היה זה שקרא לו... רק אח"כ הבנתי שזה שיכולתי - מי שיכול להיות נכד שלו - להתקשר אליו ולבקש ממנו לבוא לאיזו מדרשיה עם בקושי 30 נערים באחת מערי השדה, ולא עברו יומיים והוא התייצב בכל כוחו ומרצו, זה לא דבר מובן מאליו. סביבו זו הייתה 'נורמה', הכי טבעי שיש.

אחרי כמה פעמים בהן דיברנו, והוא ידע שאני נמצא במדרשויות, הוא לא זכר את השם שלי אפילו. אינני יודע מה היה רשום לו על השם שלי בפלאפון שלו, אבל כך הוא היה עונה לטלפון: "כן הרב הצדיק, לאיפה צריך שאני אגיע? אני פנוי ביום... הקרוב, זה טוב לכם?". אחרי המשפט הזה היינו מסכמים בתמציתיות את הפרטים, ובלי תזכורות או דרמות מצידו - הוא פשוט היה מופיע, בדר"כ חצי שעה לפני הזמן שסיכמנו, מוכן לעשות כל מה שיידרש.

ואז הוא היה נעמד לדבר...

מולו נערים בני 17-13 בערך, שסף הריגוש שלהם נמצא בין משחק כדורגל לאיזו חוויה אלקטרונית במכשיר החכם שלהם.

היחיד שידע לקחת את נשמותיהם ולטבול אותן בבת אחת ללא חציצין ומחיצין בנהר דינור של מתיקות התורה ורוממות הגיונה, תוך שהוא מהביל בעיניהם במילותיו הפשוטות את כל חללי דעלמא - היה הרב קראם... הנערים האלו, תמיד אחרי ששמעו אותו פעם אחת, היו מבקשים פעם אחר פעם, "הרב, תביא לנו עוד פעם את הרב קראם..."

הם היו יושבים מולו וצוחקים מולו פיהם, על החיים שלהם עצמם

ועל הרדידות של הכלי העולם הזה, בהם היו הם מבוססים יום יום ושעה שעה, ונעים יחד איתו בין רגעים של חיוך ובין מוסר חודר כליות ולב, שהוא היה מחדיר להם ללא משוא פנים. אחד הדברים החביבים עליו, אותו שמעתי ממנו לא פעם, היה התיאור החי על ההבדל בין החינוך הערכי של התורה הקדושה לבין החינוך הבלתי תועלת, שרווח היום בעולם המערבי. הוא היה מספר להם, שפעם אחת בה הוא הוזמן לדבר בפני אסירים בבית הכלא, ניגש אליו אסיר בסיום ההרצאה ואמר לו: "הרב קראם, אתה יודע שכל מה שאני יושב כאן זה באשמתך?". לפליאתו ענה לו האסיר שהוא היה בעבר משומעי לקחו בישיבות לעם, אותם הוא היה עורך בשנים עברו. "דיברת אז דברים כל כך נכונים, למה לא הכרחת אותי להיכנס לישיבה קדושה, אז לא הייתי נגרר לכל השטויות שבגינם אני יושב כאן היום... דיברת כל כך יפה דברים כל כך אמיתיים, למה נתת לי רק את האפשרות להיכנס לישיבה ולחזור בתשובה, ולא הכרחת אותי להיכנס לשם, הייתי יכול לחסוך את כל המצב הזה..."

אז הוא היה מביא את התיאור על עבד עברי כדוגמא חיה.

"גב פשוט בעידן המודרני", היה הרב קראם מטעים, "נתפס על ידי המשטרה והולך לרצות את חובו לחברה בבית ספר לגנבים, הוא היה מתאר להם איך גב פשוט נכנס לבית הכלא, ולומד שם שיטות שונות ומשונות מהגנבים הכי הטובים בתחום... הוא יוצא משם גב עם דיפלומה..."

תשאלו את מי שכבר ניסה: אלפי סיפורים ידועים, אודות מהפכים שהתחוללו אצל אנשים בעקבות קבלה טובה אחת. אנשים נושעו ממוות לחיים, באו בברית האירוסין, זכו בנחת מזוקקת, חבקו ילדים לאחר המתנה ארוכה, ראו שפע פרנסה - כל אלה קרו לאחר שקיבלו על עצמם קבלה טובה, שחוללה מהפך של ממש!

הרה"ג רבי אשר קובלסקי שליט"א על כוחה המופלא של קבלה אחת קטנה אבל עקבית

"נְעִשָׂה וְנִשְׁמָע" (שמות כ"ד, ז')

על עצמם קבלה טובה, שחוללה מהפך של ממש! איך זה קרה? מהו סוד כוחה של הקבלה האישית כמפתח למפנה בחיים? למה באמת לקבלה יש כח כה דרמטי, עד כדי לחולל שינוי נרחב בחייו של אדם, להרעיף עליו ישועה? העניין הוא, שמשמעותה של 'קבלה' - היא בעצם 'ביטול הרצון האישי לבורא עולם'. כשאדם מחליט שהוא לא סוטה כמלוא נימה מקבלה שקיבל על עצמו לעשות רצון בוראו, הוא בעצם מכריז שהוא מבטל את תנאי חייו מול רצון ה', שהוא מכניע את כל קשייו, בעיותיו ואתגריו מול המשימה העילאית לעשות רצון קונו. הוא מוכן לשבור כל הרגל ולבטל את רצונו לחלוטין - כדי ליישם את רצון ה', לפחות בעניין אחד - בעניין אותו קיבל על עצמו. דבר זה, כך חושפת המשנה במסכת אבות פ"ב, הוא מפתח רב עוצמה: 'עשה רצונו כרצונך, כדי שיעשה רצונך כרצונו'. כשאדם מבטל את רצונו האישי מול רצונו של בורא עולם, הוא הופך את רצונו ותיו האחרים לחלק מרצונו של בורא עולם. כלומר, הואיל והאדם ביטל את רצונו האישי כדי ליישם את רצון הבורא, הוא זוכה שרצונו ורצון בורא עולם מתאחדים, וממילא שאיפות ורצונות אחרים הבורגנים בתוכו - זוכים לסייעתא דשמיא, הופכים לחלק מהתוכנית האלוקית, ומיושמים באופן מיידי!

במהלך חייו של האדם, לא פעם זקוק הוא לחולל מפנה בנושא מסויים, לעשות שינוי מהותי, להפוך מצב קיים מן הקצה אל הקצה. לפעמים אדם מתקשה בנושא רוחני - להתמיד בלימודו, להתגבר על כעסו או לעמוד בנסיונותיו, והוא מבקש דרך קלה ומהירה לחולל את השינוי הנשאר. כך גם אדם שיש לו חלילה בעיה רפואית, שאין לו נחת מהילדים או שמייחל לילדים, מי שמצפה לשמחה המבוששת מלבוא או שפרנסתו דחוקה - כל אלה מחפשים משהו שיחולל מהפך בחייהם.

ואז, כשאדם מרגיש שהוא נדרש לשינוי דרמטי כזה, הוא שואל את עצמו איך משיגים את אותו שינוי מיוחד. האם יש כלי דרכו אפשר לשנות את המצב? האם יש דרך לחולל מהפך בתחום חשוב בחיים? האם יש מפתח שפותח את כל השערים? האם יש נוסחת קסם כזו, בעזרתה ניתן לבצע את המפנה הגורלי הדרוש לנו?!

כאן אנו עומדים לחשוף שיש דבר כזה, והוא נחשף בפרשת השבוע, בשתי מילים שנאמרו במעמד הר סיני, והפכו למוטו של העם היהודי: 'נעשה ונשמע!' - צמד המילים הללו, הוא למעשה הכותרת הראשית של כל פעלי היהודי לאורך דורות: הוא מקבל על עצמו לעשות, עם כל הלב ועם כל הנשמה, פשוט קובע ומתחייב לבצע את המוטל עליו!

העובדה שיהודי יכול להכריז 'נעשה ונשמע' אינה מובנת מאליה, היא סוד שטמונה בו היכולת לחולל שינוי, לעשות מהפך. לקבל על עצמנו משהו - ולהביא בעזרתו שינוי בחיים שלנו, במה שמציק לנו. המילים 'נעשה ונשמע' יש בהן את היכולת להחליט ולבצע, לקבל קבלה ולעמוד בה, ובכך לפתוח פתח שמימי רחב לחולל שינוי בחייו!

תשאלו את מי שכבר ניסה: אלפי סיפורים ידועים, אודות מהפכים שהתחוללו בעקבות קבלה טובה אחת, לפעמים כזו הנראית קטנה וחסרת משמעות. קבלה אחת שאנשים קיבלו על עצמם חוללה שינוי משמעותי, יצרה מהפך של ממש בחייהם. אנשים נושעו ממוות לחיים, באו בברית האירוסין, זכו בנחת מזוקקת, חבקו ילדים לאחר המתנה ארוכה, ראו שפע פרנסה - כל אלה קרו לאחר שקיבלו

כמה כדאי וחשוב, לכל אחד מאיתנו, להצטייד בקבלה טובה. אחת, גדולה או קטנה, ובלבד שנחליט שאנו עומדים בה תמיד. זו יכולה להיות קבלה לקום בבוקר בזריזות, להתחזק בכוונה בקטע מהתפילה, לשמור את הפה או את העיניים, לקבוע עתים לתורה או להוסיף חסד יומי. זו יכולה להיות קבלה לומר כמה פרקי תהלים, להקפיד על מתן צדקה לכל עני, או כל קבלה אחרת, ובלבד - - - שהקבלה הזו היא סוף פסוק, שהיא התפוך לעובדה בחיינו. שאנו נכריז שאנו מבטלים מכל וכל את הרצונות שלנו בפני השאיפה לעשות רצון בוראנו - ולו בקבלה אחת, ובעצם מבטלים את המהות שלנו מפניו. וכשנעשה זאת באופן קבוע ורציף, ונשתדל לרכוש עוד ועוד קבלות טובות ונעמוד בהן היטב עד שיהפכו אצלנו לטבע - נזכה לראות בעינינו כי כל קבלה טובה פותחת לנו שערים חדשים, ואוצרות של שפע, שערי ישועה וברכה!

נס כפול בזכות ברכה אחת!

היה זה במהלך סיור שגרת, אותו ערך הרב ד"ר מנחם ברייר הי"ו בבית החולים 'מעייני הישועה'. הוא נכנס לאחד החדרים, שם הבחין במאושפז אחד, יהודי מבוגר למדי, שכליותיו פסקו מלתפקד כמעט לגמרי.

הרב ברייר הבטיח לבני המשפחה המודאגים, 'לשים עין' באופן אישי על המטופל הזה. במשך כשבוע עקב אחר מצבו, והבין כי המצב לא משתנה... לנוכח זאת, התקשר לבנו של המטופל, וביצע את אשר הורה לו הגאון רבי יצחק זילברשטיין שליט"א, אשר הודריך אותו כי בעת כזו - יש להודיע לבני המשפחה על מנת שיפעלו בתפילות ובקבלות טובות, כי אפילו הרב חדה מונחת על צווארו של אדם אל יתיימש מן הרחמים.

את השיחה הזו עשה הרב ברייר ביום חמישי, ולמחרת - ביום ששי, שעות לפני כניסת השבת, התקשר הבן אל הרב ברייר, וביקש לברר מה שלום אביו. הרב ברייר השיב כי נכון לעכשיו אין כל שינוי, לא לטובה ולא לרעה. המצב סטטי וסיכויי ההחלמה לא גדולים. הבן שמע את הדברים, והבטיח להתקשר שוב במוצאי שבת.

במוצאי שבת, כשהבן התקשר אליו, שב הרב ברייר ובדק את המצב. עתה הופתע לחלוטין: הרופא המטפל הודיע לו כי חלה התאוששות מפתיעה במצבו של המאושפז. באופן נדיר, בנס רפואי של ממש, המגמה התהפכה לחלוטין: עתה נראה שיש סיכוי להחלמה!

כשהרב ברייר בישר זאת לבנו של המטופל, נראה היה כי הלה כלל אינו מופתע. לנוכח זאת, שאל אותו הרב ברייר: 'אומר לי, עשיתם משהו? איך קרה דבר כזה? הרופאים כאן המומים, לא יודעים את נפשם, טוענים שהתרחש כאן נס על טבעי. מה עשיתם שיצר נס כזה?'

ואז, על הפתעתו עד כה, התרגשה ובאה הפתעה נוספת, כשבנו של המטופל סיפר לו את כל מה שאירע. ובכן, האיש מכהן כמנהל באחד מארגוני קירוב הרחוקים של חסידות בעלזא, ופנה אל כ"ק האדמו"ר מבעלזא שליט"א להזכיר את אביו לרפואה שלימה.

האדמו"ר שמע את הדברים, ולאחר הרהור קל פסק ואמר: 'אם

הבעיה היא בכליות, עצתי לך לאסוף אנשים שעד היום לא בירכו ברכת 'אשר יצר', ולבקש מהם לקבל על עצמם לברך מעתה ברכת 'אשר יצר'. לא משנה כמה מצוות אחרות הם עושים או לא עושים - מעכשיו שיקבלו על עצמם בקבלה איתנה לברך 'אשר יצר'!

לאדם מהישוב, יתכן שזו משימה מורכבת. כיצד ניתן למצוא קבוצה של אנשים שאינם מברכים 'אשר יצר', ולהשפיע עליהם לברך ברכה זו מהיום ואילך? - אולם, באותם ימים נערך 'סמינר' קירוב רחוקים בארגון אותו מנהל האיש, הוא נסע אל הסמינר, וביקש מקבוצת בנות שמעולם לא בירכו 'אשר יצר', כי מעתה ואילך יקפידו על ברכה זו. הוא חילק להן ברכונים בהם מופיע נוסח הברכה, הסביר אודותיה, והתחנן על נפש אביו שיקבלו על עצמן לברך 'אשר יצר' כראוי!

כשמשימה זו הוכתרה בהצלחה - היה זה באותו יום ששי גורלי. לתומו חשב כי הדבר ישפיע על אביו, ולכן כבר לפני כניסת השבת מיהר להתקשר כדי לבחון אם החלה ההטבה... הדבר אמנם לא קרה מיד, אך ראו זה פלא - במהלך השבת אכן נרשמה התאוששות במצבו של אביו, ובמוצאי שבת התברר כי אביו במגמה חיובית!

ואין פלא שלא הופתע מכך: הלא ידע שזה מה שיקרה. הרי קבוצת בנות קיבלה על עצמה לברך ברכת 'אשר יצר' לרפואת אביו! הבנות הללו, לראשונה בחייהן התחילו להקפיד על אמירת ברכה זו. היה לו ברור שהדבר יפעל את פעולתו, כי לקבלה טובה יש כח עצום!

ועם כל ההפתעה המטלטלת שיש בסיפור זה, זה לא נגמר כאן: תקופה ארוכה חלפה, ושוב נערך ערב בארגון הקירוב בראשו הוא עומד. במסגרת ערב כזה, נשים ששבו לכור מחצבתן וגילו את אור היהדות, עולות אל הבמה ומספרות את סיפורן האישי. אותו בן נכה באולם, ואז הוא שומע אשה העולה לבמה, ומספרת בפשטות כי החלה להתקרב לבורא עולם בעקבות ברכת 'אשר יצר', שקיבלה על עצמה לברך בעת אשר השתתפה בסמינר, והמנהל ביקש ממנה לקבל על עצמה לברך ברכה זו לרפואת אביו...

'עמדת' בקבלה זו - רק כטובה אישית למנהל ולמען בריאות אביו, כי למעשה באותו שלב החלטתי שאינני שבה בתשובה, חשתי שזה כבד עליי מדי' - סיפרה האשה. 'חלפה תקופה במהלכה הקפדתי רק על ברכת 'אשר יצר', ובאחד הימים השתתפי באירוע שנערך בשבת. פתאום, כשעזרתי לברך 'אשר יצר', צבטתי את עצמי: לעמוד ולברך אשר יצר תוך כדי חילול שבת? איך אפשר? כיצד יתכן?'

אבל לוותר על 'אשר יצר' אינני יכולה, שהרי קיבלתי על עצמי. לא נותרה לי ברירה אלא לעיזב את המקום במבוכה, מתוך הבנה שאמירת 'אשר יצר' ואי שמירת שבת כראוי אינן יכולות לדור בכפיפה אחת... ואז, גמלה בי ההחלטה לשוב ולדון באפשרות של חזרה בתשובה,

עד שחזרתי בתשובה שלימה וכיום אני משתדלת לקיים את המצוות כולן, לצד ברכת 'אשר יצר' כמובין! - סיימה האשה את סיפוריה... והאיש, שעמד והקשיב בפה פעור ובעיניו דומעות, לא נותר לו אלא להתקשר לאביו הזקן, שהספיק מאז להבריא ולשוב לאיתנו לחלוטין, ולספר לו שהודות להיותו במצב בריאות לקוי - נערה

קיבלה על עצמה ברכת 'אשר יצר', והקבלה הזו שהחייטה אותו - החייטה גם את נשמתה של אותה נערה, והשיבה אותה לאביה שבשמים, מדהים!

סיפור מפעים זה, אותו סיפר הרב ברייר בעצמו, מטלטל פעמיים: הנה כי כן, קבלה טובה ואיתנה של אמירת ברכת 'אשר יצר' בלבד, הובילה להבראת החולה ולא זו אף זו - בזכות אותה קבלה טובה, נסללה הדרך של נערה בישראל לשוב לחיק אביה שבשמים, הקבלה הטובה הובילה אותה לחזרה בתשובה!

כי גם קבלה שלפעמים נראית לעינינו קטנה - אם עומדים עליה באופן חזק, אם מקפידים עליה בכל לב, יש לה כח רב עוצמה, היא כלי רב משמעות. לקבלה טובה יש כח לחולל מהפך, לחשב מסלול מחדש בחייו של אדם, לפתוח שערים שהיו נעולים וחתומים, לחולל מפנה גורלי בכל תחומי החיים - ברוחניות, בקשר עם הבורא, בבריאות, בנחת, בפרנסה...

אחים יקרים, מי מאיתנו לא זקוק לישועה, לשער שייפתח לו משמים. הבה נקבל על עצמנו קבלה טובה, כל איש ואיש - במה שלבו חפץ, במה שהוא חש שעליו להתחזק. קבלה טובה אחת שנעמוד עליה איתנים ונקפיד לקיימה היטב - יש לה את הכח לשנות לנו את החיים לטובה, לפתוח לנו שערי שפע, להרעיף עלינו אוצרות ממעל!

הכלב שהפך לתורם מכובד...

היה זה בעת שאחד מיקירי קרתא דבני ברק, הוצרך לטוס לארצות הברית כדי לגייס כסף לחתונות ילדיו. ההחלטה לא עברה בלב קל, הוא התייעץ עם רבו, וכשניתנה לו ברכת הדרך - ניתנו עימה שתי המלצות חשובות: האחת - להקפיד שגם בשהותו בגולה יקבע עתים לתורה. והשניה - להביע הכרת הטוב מעומק הלב על כל תרומה שיקבל, בכל סכום שהוא, דולר אחד כעשרת אלפים דולר! האיש המריא ארה"ב, נחוש לעמוד בקבלותיו. בעוד הקבלה הראשונה היתה רק בינו לבין עצמו, הרי שהקבלה השניה העמידה אותו במבוכת מה. לעתים עמד בבית כנסת מקומי, וקיבל תרומה של חצי דולר, דולר בודד או 2 דולר. אבל כל מי שתרם לו - זכה להוקרת ענק, להכרת הטוב נלבבת, לברכות מעומק הלב, כאילו תרם סכום עתק...

באחד הימים, הומלץ לו לנסוע לשכונת וילות מסויימת, שיש בה גם יהודים נדיבים, אולם רוב המתגוררים שם נחשבים לכאלה שאינם אוהדים יהודים שכמוהו. ואכן - ברוב הדלתות בהן נקש איש לא טרח לפתוח לו, אנשים התעלמו ממנו. גם מי שפתח - העניק לו דולר או שניים, כשהוא מצידו כמובן מודה על התרומה בכל לב, כפי שקיבל על עצמו...

באחד הבתים, הדלת נפתחה לקראתו, אולם לאחר צעד אחד - החל לנוס בבהלה לאחור... כלב ענק קידם את פניו, הוא חש שבעל הבית פשוט לועג לו - הוא פתח את הדלת לרווחה, ואז שיסה בו את כלבו הענק... הוא החל להימלט, אולם בעל הבית רדף אחריו וביקש ממנו לשוב, כשהוא מושיב את הכלב על ברכיו...

האיש ניסה למצוא את המילים, והאמת שהתקשה בכך. עודו נתון

בטראומת המנוסה מהכלב, ומה גם שאינו מנוסה בגיוס כספים, בוודאי לא בסלון בו הכלב זוכה לכבוד מלכים ודווקא בו נוהגים כמעט כבכלב חוצות... הוא ניסה את מזלו וסיפר על מטרת בואו, ובעל הבית, בלי בושה, שלף מכיסו שטר בן 10 דולר, העניק אותו לכלב!!! - כשהוא מורה לכלב להעביר את הכסף לידי העומד מולו... האיש נרתע לאחור, אולם נראה שבעל הבית נהנה מכל ההצגה. הוא ביקש ממנו להתקרב אליו, ולבסוף האיש אזר אומץ וקיבל את השטר מהכלב... עתה, מוטל עליו להודות למיטיבו, אבל לרגע אחד חשב: האם גם הפעם? לאחר התעללות כזו? האם גם לאחר תרומה כה משפילה הוא נדרש להודות לתורם?!

אבל קבלה היא קבלה, ועל אתר האיש ניגש והודה מקרב הלב, כאילו קיבל עשרת אלפים דולר בחמימות לבבית, ממש לא כאילו קיבל 10 דולר מכלב... עוד הוסיף ואמר, כי לפני זמן קצר למד גמרא העוסקת ב'כלב רע', וכשם שיש כלב רע כנראה שיש גם 'כלב טוב' העוסק בצדקה, כמו הכלב שלפניו...

האיש כה התמוגג מהדברים, ואמר לאורח כי הוא מבקש שיבוא אחריו לבית סמוך. האורח תהה מה התרגיל שהלה כנשלו לו הפעם, אולם בלית ברירה נעתר, ופסע אחריו אל הבית הסמוך. כשנקשו בדלת וזו נפתחה, נכנס תחילה האיש ואחריו האורח, כשהאיש אומר לבעל הבית: 'ראה נא ראה, הרב הזה הגיע מארץ ישראל, ופסק שהכלב שלי הוא כלב טוב!'

תוך כדי שיחה, התברר לאורח כי הבית בו הם מבקרים - הוא בית חמיו של אותו אדם ששיסה בו את הכלב. ומסתבר שהמארח בבית הזה הוא יהודי ירא שמים, אלא שחתנו לא הולך בדרכו, והכניס כלב לביתו... מאז יש מתיחות בין האיש לבין חתנו, ועתה - השתמש החתן ב'פסק' של היהודי מארץ ישראל, להוכיח שכלבו - כלב טוב הוא...

לנוכח זאת, רוח של שלום ופיוס השתררה בבית, בזכות האורח מארץ ישראל... האיש וחתנו השלימו ביניהם, ואגב זאת - התעניינו באמת במצבו של האורח. כשהבינו אל נכון עד כמה מצבו דחוק - העניקו לו מתת יד נדיבה בסך 18,000\$, עליהם שב האיש והודה, אלא שהפעם בלי להחמיא גם לכלב...

לא יאומן! סיפור מופלא זה, הוא לא פחות ממדהים. מסתבר, שההקפדה על עמידה בקבלה, גם בתנאים קשים ובלתי סבירים, היא שעמדה לאיש לקבל מתת יד הגונה, ולצאת מפגישה בה לענו לו - ברכוש גדול, בתרומת ענק!

כי זהו כוחה של עמידה בקבלה, של הקפדה איתנה עליה. יש לה קסם נפלא, לחולל ישועות, לפתוח שערים, להעניק מפתחות חדשים. אחים יקרים, הבה נקבל על עצמנו קבלות טובות, נתמיד לעמוד עליהן בכל מצב ובכל תנאי, ונזכה לשפע רב מן שמיא, ולישועות נפלאות בכל תחומי החיים!

ישועה כפולה בקבלה קטנה...

היה זה בסעודת השבת בבית משפחה אחת. אבי המשפחה סיפר לילדיו מתוך 'באר הפרשה' אודות ילד בן עשר, שקיבל על עצמו

לשמוע ולחשמיע ברכב, בבית, ובכל מקום..

התקשרו לקו השיעורים של 'דרשו'
וקבלו אלפי שיעורים והרצאות להאזנה

077-2222-666

פרשת השבוע מפי מיטב המרצים

חדשות 'דרשו' ועדכונים

מידע לנבחני 'דרשו'

'גישמאק בלימוד'

הרצאות על מתיקות התורה

שיעורי תוספות לפי סדר 'הדף היומי'

הרצאות לחגים ומועדים

תוכניות מיוחדות

שידורים חוזרים מאירועי 'דרשו'

שיעורי 'הדף היומי'
בעברית, אידיש וצרפתית

שיעורי 'הדף היומי בהלכה'
בבקאות ובעיון

'הפוחת בכל יום'
תוכנית יומית עם
סיפורים וחיזוקים

קו השיעורים של 'דרשו' לחייג, ללמוד, לדעת

על ביטול תורה, ובפרט בזמן הסדרים שהם עיקר קביעותו של בן הישיבה בתלמודו, והמינימום הנדרש ממנו. והיה חוזר ואומר כי ה'בת קול' היוצאת בכל יום מחורב וצווחת "אוי להם לבריות מעלבונה של תורה" תובעת את הבני תורה המגיעים באיחור לסדרי הישיבה. רגיל היה לשאול: וכי ראיתם פעם פקיד בנק שמגיע באיחור לעבודתו?! וכי יעלה על הדעת לכל עובד בחברה כל שהיא שיאחר למקום עבודתו?! לא נשמע כזאת, אין כאלו דברים! אף האנשים שעוסקים להבדיל אלפי הבדלות - בפניו האשפה מהרחובות, אין מציאות שיגיעו באיחור לעבודתם, ומעתה איך יתכן שבני תורה יהיו גרועים מהם בענין זה?!

משמעות החיים

סיפר רבי מרדכי יפה שליט"א, שבאחד משיעוריו שמע מפי רבינו

את הדברים הבאים:
"היום הלכתי בגאולה' בתשע וחצי [-בבוקר] וראיתי בחורים ואברכים המהלכים ברחוב, ובכאב לב הוסיף ואמר: 'בשלמא יונגעלייט [-אברכים], יש להם תירוץ למה אינם בבית המדרש, הם עסוקים וטרודים - 'ריחיים על צווארם'. אבל בחורים? איזה תירוץ יש להם על שאינם בהיכל הישיבה באותה שעה, למה הם מבזבזים את הזמן היקר?!"
לאחר מכן הוסיף ואמר: "נו, מילא בחורים - אין להם עדיין שכל ועודם חסרי אחריות, כי על כן הם מבזבזים את זמנם, אבל אברכים שהינם כבר מבינים ובעלי אחריות, שהם לא יבינו את משמעות החיים? שהם לא ינצלו את הזמן היקר ויהיו כבר בתשע ב'סדר'?"
אתמהה!"...

(מתוך הספר 'אחרון לדור דעה' בעריכת הרב שמעון יוסף מלר)

להתקבל לישיבה כלשהי, אבל הישיבה סירבה לקבלו בגלל מצבו הרפואי. רבינו שמע על כך וביקש לדבר עם ראש הישיבה, ושאלו מדוע הוא מסרב לקבל בחור בעל יסורים כזה. ראש הישיבה ענה, מחובתי לדאוג לטובת הישיבה ומכורח המציאות תלמיד חולה יחסר סדרים רבים וממילא יגרם נזק לחברותא שלו. בנוסף על כך הדבר עלול להכניס רפיון בישיבה.
אמר לו רבינו: "כל מה שאתה אומר יש בזה שכל ישר, אבל דע, שלפעמים צריך לקחת את השכל להניח אותה בצד, ולהחליט לפי צו הרגש והמצפון. אין ספק שאסור לסרב לקבל בחור בעל כשרון שמסוגל להתקדם בלימודיו, רק משום שהוא סובל ממחלות". ראש הישיבה עדיין לא היה שלם עם הפסק ושאל, מה יעשה החברותא שלו בזמן שהלה יחסר? ענה לו רבינו: "אני סומך עליך שתמצא את

הפתרון הראוי!". ואכן נמצא פתרון. הבחור הצטרף לשניים אחרים ויחד עמו למדו בחברותא.

די לך באברך עם סברא ישרה

נכנס אברך ושאלתו בפיו. לומד הוא בכלל פלוני ומציעים לו לעבור לכולל פלוני, האם יעשה זאת. ענה לו רבינו: "בכדי לענות לך חסרים לי שלושה נתונים חשובים: איני מכיר את הכולל שלך, איני מכיר את הכולל שהציעו לך עכשיו, ואיני מכיר אותך, ואיך אענה?"
"אומר לך את האמת, אינך צריך לבא לפה לשאול. תחפש אברך בעל סברא ישרה, שמכיר היטב את שני הכוללים ואותך, ותשאל אותו מה השכל הישר אומר, האם כדאי לעבור או לא, וזה מה שתעשה..."
(מתוך הספר 'גאון ישראל')

לדבר על ענייני בין אדם לחבירו והצורך לכבד את האשה וכו'. כולם התפלאו מעט על כך שרבי אריה משנה ממונהגו, אבל הבינו שיש לו סיבה השמורה עמו.
"אחרי השיעור התפללו תפילת ערבית, ולאחר התפילה אומר ניגש רבי איסר זלמן לרבי אריה לוין ומודה לו בחום. "ישר כח גדול על הדברים שאמרתם. בוודאי התכוונתם אלי, אני לקחתי את הדברים לתשומת לבי ואשתדל מכאן ולהבא להשתפר בדרך ארץ שלי וביחס לרבנית שלי".
"רבי אריה לוין הזדעזע. חס ושלום! מה פתאום כבוד תורתו חושב שהתכוונתי אלי, אוי לאוזניים שכך שומעות, הכיצד יעלה על דעתו דבר כזה?
"אמר לו רבי איסר זלמן, אני באמת צריך להשתפר, לכן חשבתי שאתם מתכוונים אלי..."
"הוסיף רבי איסר זלמן והסביר שמאחר והוא כותב בתקופה הזאת את ספרי 'אבן האזל' שלו, ומאחר והמדפיס לא מצליח לפענח את

כתב היד שלו, לכן התנדבה רעייתו שהית האשה משכלת ויראת ה', והיא הרי כן מכירה את כתב ידו של בעלה, ולכן היא מעתיקה את החידושים של רבי איסר זלמן בכתב יד נאה ומסודר לגיליונות חדשים, כדי שהמדפיס יוכל להדפיס בצורה טובה יותר.
"אבל קרה שהיא לא הבינה את הכתב שלי, ובטעות כתבה מילה לא נכונה, וכך מצאתי טעות חמורה ב'אבן האזל'. אני הערתי לאשתי, שאם היא לא מבינה במאת האחוזים את המילה, שתבוא לשאול אותי, כדי למנוע כאלו טעויות.
"נו, האם לא שגיתי שגיאה חמורה בכך שהערתי לה? הרי היא לא חייבת בכלל לעזור לי, היא מיוזמתה התנדבה לטרוח ולעמול, את כל החידושים שלי היא עובדת קשה כדי לפענח ולהעתיק בכתב נאה ומסודר, בלעדיה לא הייתי מצליח להדפיס את הספרים האלו בכלל, ובמקום להעריך אותה ולהכיר לה טובה על כך, אני עוד מעיר לה ומותח עליה ביקורת? איך אשא פנים על אותה בושא וכלימה, לכן הייתי בטוח שכת"ר התכוון אלי בדברי הכיבושין שאמר בעניין הזה..."

רבי... אבל יש רופאים שמביאים את חוליהם לחיי העולם הבא, ונאה לקרותם רבי!"...

הייתי פעם במסיבה אחת

הייתי פעם במסיבה אחת עם דוקטור הר' משה רוטשילד ז"ל, מייסד בית הרפואה 'מעייני הישועה'. נשאתי דברים, והזכרתי בדברי את מאמר שמואל: "נהירין לי שבילי דרקיע כשבילי נהרדעא", עירו. ותמהתי: גם אני יכול לומר שנהירים לי שבילי רקיע כשבילי בני ברק. כי עשרות שנים אני מתגורר בה, ואיני מכיר את רחובותיה! מהיכן הכיר שמואל את סימטאות עירו? לכאורה, לא היה עליו להכיר אלא את הדרך מביתו לבית המדרש!

ושתי תשובות בדבר. הראשונה: שהיה ראש ישיבה. וממילא הוצרך לדפוק על דלתות נדיבים, והכיר כל הכתובות. והשניה שהיה דיין מומחה לדיני ממונות. וממילא הכיר כל הבניות החריגות בעיר: זה הזיק את שכניו ברחוב פלוני בהיזק ראייה, ולזה לא נתנו לבנות על הגג... התערב דוקטור רוטשילד ואמר: לדעתי הסיבה, מפני ששמואל היה רופא (בבא מציעא פה), ורופא חייב לדעת את כל רחובות וסימטאות העיר, שלא יתמהמה כשיקראוהו באופן בהול!... (מתוך הספר 'והגדת' הגדה של פסח)

המשך מעמוד 13 | הגה"צ רבי ראובן קרלנשטיין זצ"ל

בומבה בדלת, פצצות. חשבתי מלחמה. אמרתי למשרת - לך תראה מי רוצה לשבור לי את הדלת. "המשרת עוד לא הספיק להגיע עד הדלת, והסבא מנובהרדוק כבר היה באמצע הסלון, התיישב לידי, החזיק בצווארון של החולצה שלי ונגע אותי מעט, קרא בהתרגשות: 'דניס'ל, דניס'ל! (אין 'רב' ואין כלום) מה יש לך, כסף? כסף זה בויץ! ובל! אבל דניס'ל תשמע מה שאני מדבר אליך!..." "חשבתי שאני נופל על הרצפה מרוב הלם מהדברים שלו. "והוא מומשיך: 'כסף זה באמת בויץ, כסף זה כלום; אבל, אם נתן את הכסף לתורה, אז תהיה המאושר הגדול. אתה שומע? ואם לא -

אתה לא שווה קליפת השום, שום דבר לא!" "הרהרתי לעצמי מעט והגעתי למסקנה שהוא צודק, נתתי לו את המפתח של הכספת, שילך ויקח כמה שהוא חושב שמגיע לו"... עד כאן הסיפור הנפלא. געוואלד! "טוב לי תורת פיך מאלפי זהב וכסף!" ומה אתם חושבים, שאלו דיבורים בעלמא? כך באמת היא תורת ה' - אמת, "צדקו יחדיו". מי שלומד מרגיש את מתיקות התורה, את הגעשמאק, את ה"והערב נא" שבכל קושיה של התוספות. "אמר אביי", "אמר רב חסדא", א מתיקות! (מתוך הספר 'חי ראובן - הגדה של פסח')

המשך מעמוד 23 | הרב ישראל היימן

לעומת זאת כשהתורה רוצה לחנך גנב, היא שולחת אותו לחינוך אמיתי. כאן הרב קראם היה עובר לבאר את הלכות עבד עברי, הוא היה מסבר את אוזניהם של הנערים הצעירים בדברי חז"ל של 'קונה אדון לעצמו' ומתאר להם את האדון שהכניס עבד עברי והוא דואג לו למיטה הטובה ביותר ולאוכל מעולה ועל כל פעולה אותה הוא רוצה לבקש מהעבד הוא צריך להתקשר לרב לשאול אם אין כאן חשש של 'לא תרדה בו בפרך'... וכך ימים שלמים הוא עסוק בטובתו וברצונותיו של העבד הגנב שלו... וכל זה לאורך שש שנים בלי שיש לו ימי חופשה או אפשרות להתחרט. איך אתם מציירים בעיניכם את ה'טיפוס' הזה שמוכן לקנות עבד עברי? בשביל 'להסתבך' עם דבר כזה צריך להיות רב צדיק עם זקן ארוך... ובעיקר אדם ירא שמים בלי גבול. אדם שמחנך את ביתו ואת

זרעו אחריו לשמור דרך ה' בלי לנטות ימין ושמאל. רק בבית כזה ניתן לחנך גנב להטיב את דרכיו. רק מישהו בעל מידות תרומיות ברמה הגבוהה ביותר הוא הראוי שהתורה תפקיד בידי את החינוך מחדש של מי שפגע בו המנוול ומשך אותו לעשות מה שלא צריך. אז, בעודו מרים את קולו ב'גערה' וידו דופקת על הסטנדר שלפניו הוא לא היה מותיר להם בריה... "אז מי אתם רוצים שיחנכו אותכם? החילוניות והרדידות המחשבתית, או התורה הקדושה והחכמה האלוקית??", וכאן הוא היה מדבר איתם בכל כוחו ומרצו על ישיבה, והכח שלה לשנות את הבנאדם ולהפוך אותו למשהו איכותי יותר ומרומום יותר. "תשמעו לרבנים שמלמדים אתכם כאן", הוא היה מתחנך בפניהם. "תקשיבו להם, ותחליטו את ההחלטה החשובה ביותר בחייכם!".

רוצים לקבל את 'לקראת שבת' מדי שבוע ישירות למייל? dirshu@dirshu.co.il - שלח מייל ל-

שלושים הימים. ואכן, הילד שמר את קבלתו עד היום השלושים ואחד, כשביום המחרת - אור ליום השלושים ושניים - כבר שמר על הקבלה מתוך הודאה לה', כי באותו לילה בא אחיו בברית האירוסין למזל טוב!

מדהים! הנה כי כן, קבלה אחת של ילד אחד, בן עשר בלבד, הובילה להקמת שני בתים בישראל! אחים יקרים, גם כל אחד מאיתנו יכול. הבה נקבל על עצמנו קבלות טובות, ונזכה בישועות נכספות!

לקרוא 'קריאת שמע שעל המיטה' כראוי, כדי לזרו את בוא אחיו מעוכב השידוכים בברית האירוסין, ואכן, לא חלפו אלא כמה שבועות, והנה נשמע קול ששון וקול שמחה...

אחד הילדים שמע זאת, גם הוא - כבן עשר בלבד(!), והחליט לנהוג באותו אופן. גם לו יש אח מבוגר שזיווגו בושש מלבוא, ולפיכך רשם על פיתקא קטנה כי הוא מקבל על עצמו לקרוא 'קריאת שמע שעל המיטה' כהלכתה במשך 30 יום, לישועת אחיו. אולם מה רבה היתה אכזבתו כשביום העשרים וכמה שכת מקבלתו זו, ונדרם בלי לעמוד בה...

אביו ניחמו, והציע לו להמשיך הלאה, ולהשלים את היום החסר בסוף

שליחת תגובות לכותב הטור ולקבלת העלון של הרב אשר קובלסקי: במייל, כתבו ל-6182918@gmail.com מתוך הספר המפואר פניני פרשת שבוע

עד כדי כך היה כוח קדושתו רב ועצום בנושא זה, שמספרים שבתקופתו היו יהודי רדומסק צריכים לשלוח שליחים מיוחדים אל מחוץ לעיר ביום הפורים כדי לתת 'מתנות לאבינונים' ליהודי הכפרים והעיירות הסמוכות, מאחר וברדומסק עצמה לא יכלו למצוא אבינונים שאפשר לתת להם את הנתנה של פורים.

מורי ורבי, כ"ק מרן אדמו"ר מלעלוב זצ"ל היה רגיל לספר, שהיה יהודי אביון בתקופת ה'תפארת שלמה', שסבל מעוני מחפיר. אשתו היתה מסתובבת בחצרות הפריצים והאדונים ומוכרת להם מעט מוצרי סידקית וכדו', אבל הפרנסה שלהם היתה בדוחק גדול והם לא ראו ברכה בעמלם.

שמעו של ה'תפארת שלמה' הגיע לאוזניו של אותו יהודי, והוא החליט להגיע אל הרבי ולעורר את רחמיו כדי שיתפלל עליו ויברך אותו בעשירות.

הגיע היהודי ממרחקים, כל הדרך סערה עליו רוחו, הוא חיכה רק לרגע שיפול לפני רגליו של הרבי ויתחנן לפניו שיברך אותו בעשירות.

ואכן הגיע היהודי לרדומסק, פרץ כרוח סערה לחדרו של הרבי בעל ה'תפארת שלמה', והחל לצעוק בקול גדול 'רבי, אני עני! עני ואביון! בביתי שורר מחסור, עניות ודלות'.

ה'תפארת שלמה' שמע את דבריו, ומיהר להגיב בדרך צחות, אולי כדי לעצור אותו ולעודד את רוחו... "אתה עני? אם כן צא מפה מהר החוצה. הרי 'עני חשוב כמות', ואני כהן הנני, ואם כן אין אני ואתה יכולים לדור בכפיפה אחת..."

היהודי כבר התחיל לצאת, אבל ה'תפארת שלמה' עצר אותו וקרא לו להתקרב אליו: "במה פרנסתך?", שאל את היהודי העני והלה השיב: "רעייתי מסתובבת בחצרות האדונים ומוכרת להם מוצרים שונים". נענה ה'תפארת שלמה' והשיב על אתר את לשון הפסוק בתחילת פרשת 'דברים' 'וחצרות ודי זהב'...

ואכן, כעבור זמן קצר מצאה רעייתו של היהודי ארנק מלא מטבעות זהב, בעודה מסתובבת בין חצרות האדונים, וכתוצאה מכך הם התעשרו בעשירות גדולה, כן תהיה לנו ולכל ישראל, אמן.

כמה פעמים ולא החזיר את הכסף בזמן, ולהנהלת הגמ"ח יש כללים שהוא חייב לציית להם.

אותו לווה שנפשו היתה מרה עליו כי הוא היה זקוק לכסף בדחיפות גדולה מאוד, ניסה ללחוץ ולבקש, אבל המזכיר הסביר לו שהוא היה מאוד מאוד רוצה לעזור לו, אבל הכסף אינו שלו והוא לא יכול למעול באימוון שנתנו בו הבעלים.

הגיע המצב לידי כך שהלווה התחיל לדבר קשות כלפי המזכיר, ולמרות זאת, המזכיר נשאר רגוע, דיבר בעדינות וברגישות מאוד מאוד גבוהה, וניסה לפייס אותו בדברים.

עמדתי שם מהצד ואמרתי לעצמי, 'אולי יש תקווה', הנה יש אנשים שמסוגלים למלא את התפקיד הקשה הזה, להשיב לזולת תשובה שלילית, אבל גם לפייס אותו בדברים, לנסות לדבר על לבו, ובעיקר לשמור על הכבוד שלו!

וזאת יש לקחת בחשבון, כשאדם נזקק לטובתו של הזולת, הגמרא אומרת על זה ש'פניו משתנות ככרום'. הוא פשוט מחליף צבעים.

יש כאלו שחושבים שזה נאמר רק על לבקש נדבה, אבל האמת היא לא כך. גם לבקש הלוואה זה יכול להיות לפעמים תהליך מאוד מאוד משפיל ומבייש, צריכים לפנות לאנשים ולבקש מהם שיסכימו לחתום ערבות, ולפעמים הם 'מעקמים את האף', ולא אוהבים את הרעיון, והלווה מרגיש מבוזה ומושפל, הוא צריך להמשיך לערב נוסף, ולאחר מכן לחתום על מסמכים ולעמוד בתור... זה תהליך מאוד מאוד לא נעים, לפעמים הוא הרבה יותר קשה מלפשוט יד, לקבל נדבה ולהמשיך הלאה. שלא נזדקק חלילה וחלילה להגיע לכך.

עשירות מופלגת

ומאחר והנושא שלנו הוקדש הפעם להלוואות ולצדקה, אני רוצה לסיים בדבר טוב, ואספר מעשה מהרה"ק בעל ה'תפארת שלמה' מרדומסק זיע"א, שהיה פועל רבות כדי שליהודים לא יחסר כסף, הוא הרבה להתפלל על הנושא הזה, וכל מי שהסתובבו אצלו זכו לפרנסה בכבוד.

סיכום שבועי ב'דף יומי בהלכה

- ◆ מהו המרחק בו מותר לשבת ולעבור בסמוך למתפלל?
- ◆ באילו מקרים מותר לזוז בתפילת שמונה עשרה?
- ◆ כיצד ינהג מי שדיבר בטעות באמצע תפילת שמונה עשרה?

להמשך התפילה, כגון ששכח להזכיר דבר מה ואינו יודע אם צריך לחזור לראש התפילה - רשאי לזוז ממקומו כדי לעיין בספר הלכה

• מ'אלקי נצור' עד הפסיעה לאחור מותר לזוז לצורך מצוה שצריך לעשותה דווקא באותה שעה, וכשזו ממקומו יאמר תחילה את הפסוק "יהיו לרצון אמרי פי..."

• המפסיק בשתיקה או בדיבור באמצע תפילת שמונה עשרה למשך זמן המספיק לאמירת כל התפילה - לדעת השולחן ערוך ישוב ויתפלל מתחילה, ולדעת הרמ"א, רק אם הפסיק מחמת אונס ישוב לתחילת התפילה.

• המפסיק בשתיקה באמצע ברכה בתפילת שמונה עשרה למשך זמן המספיק ליותר מאמירת כל הברכה - לדעת השולחן ערוך ישוב לתחילתה; ולדעת הרמ"א, אם הפסיק מחמת אונס הלכתי ישוב לתחילתה, ואם מסיבה אחרת - ימשיך מהמקום בו הפסיק, ויש אומרים שבכל מקרה ישוב למקום בו הפסיק.

• השומע קדיש, קדושה או 'ברכו', באמצע תפילת שמונה עשרה, לא יענה עם הציבור אלא יפסיק ויקשיב לחזן, ויוצא בזה ידי חובת קדיש וקדושה וברכו.

חובת הנשים בתפילה

• לדעת הרמב"ם נשים חייבות מן התורה להתפלל פעם אחת במשך היום והלילה תפילה אחת שיש בה שבח להשי"ת, בקשה והודאה. ולדעת רוב הפוסקים נשים חייבות בתפילת שחרית ובמנחה.

• אשה המטופלת בילדים ואינה יכולה להתפלל כרגיל - תאמר לפחות תפילה קצרה שיש בה קיום מצות התפילה מן התורה. ויש שכתבו שתתפלל לפחות חלקים מסוימים מהתפילה.

איסור הישיבה והמעבר בסמוך למתפלל תפילת שמונה עשרה • אסור לשבת בטווח של ארבע אמות מהמתפלל תפילת שמונה עשרה, בין לפניו ובין מצדדיו. ולדעת הרמ"א ופוסקים נוספים, האיסור הוא אף מאחוריו. והעוסק בחלק אחר מהתפילה או האמירות השונות הנלוות אליה - רשאי לשבת; ויש אומרים שגם העוסק בדברי תורה רשאי לשבת, וטוב להחמיר, אך מאחוריו המתפלל או בשעת הדחק ניתן להקל בכך.

• היושב בבית הכנסת ובא אדם ומתפלל את תפילת שמונה עשרה לצדו, בטווח של פחות מארבע אמות ממנו - חובה עליו לעמוד, אך אם עוסק בתורה אינו צריך לעמוד.

• אסור לעבור בטווח של ארבע אמות לפני המתפלל תפילת שמונה עשרה או בצדדים שלפניו אשר נראים לעיניו, ובשעת הדחק יתכן שיש להקל ולעבור בצדדים שלפניו.

• אסור לעבור לפני המתפלל תפילת שמונה עשרה כדי להתפלל בציבור, אלא אם כן העובר הוא המשלים את ה'מנן'. ונחלקו הפוסקים אם מותר לעבור לפני המתפלל כדי לקחת ספר תורה לקריאה בציבור.

• המסיים את תפילת שמונה עשרה והעומד מאחוריו - בתוך ארבע אמות ממנו או מהמקום אליו יגיע כשיפסע לאחור - טרם סיים, אסור לו לפסוע לאחור.

תנועה והפסקה באמצע תפילת שמונה עשרה

• המתפלל תפילת שמונה עשרה, ופעוט מרעיש או בוכה בסמוך אליו, והדבר מפריע לכוונתו - רשאי להשתקו או להרגיעו בתנועות ידים, בהשמעת קול, וכדומה, ללא דיבור. • המסתפק באמצע תפילת שמונה עשרה בהלכה הנוגעת

הַמְדַת יָמִים אוֹתוֹ קָרָאתָ

מי שנכנס לשבת ברגע האחרון, מתוך טרדות של חול, חוסר מוכנות נפשית ובהרגשה של 'אוי, כבר נכנסה שבת, אסור לעשות מלאכות', איך תיראה השבת שלו? כל השבת כולה תיראה בהתאם..

הגה"ח רבי שמעון שפיצר שליט"א, על ההמתנה לשבת קודש

מחפש אחר החברותא שמאחר. הוא מעיף מבט בשעונו ורואה שהשעה כבר תשע ושתי דקות, ובליבו מתחיל להצטבר כעס וזעם על החברותא המאחר, וכי לי לא היה קשה לבוא בזמן? וכי לי אין עסקים ובית עם אשה וילדים? האם אני לא אחרי יום עבודה מפרך? למה החברותא שלי מאחר? לבסוף כשהחברותא מגיע באיחור של שבע דקות, בעודו משוחח בטלפון עם חבר, מתיישב מול הגמרא וממשיך לדבר בטלפון בעודו מסמן בעיניו לחברותא הזועם שהנה, הוא כבר כאן ותיכף מתחיל ללמוד ואין סיבה ללחץ או לכעס... כאשר סוף סוף הוא מסיים את שיחת הטלפון ונכנס ללימוד הגמרא, כבר שוררת בין השניים אי נעימות. כל הלימוד שלהם יראה אחרת. יש כאן כעס, טרוניא קשה מאוד שמונחת ביניהם ומקשה עליהם ללמוד באחדות ובאהבה.

כך בדיוק גם שבת קודש. מי שנכנס לשבת ברגע האחרון, מתוך טרדות של חול, חוסר מוכנות נפשית ובהרגשה של 'אוי, כבר נכנסה שבת, אסור לעשות מלאכות', איך תיראה השבת שלו? כל השבת כולה תיראה בהתאם.

דבר ידוע הוא בקרב יודעיו ומכריו של הרב מבריסק זצ"ל, שמדי ערב שבת קודש, יכלו השכנים לראות אותו יוצא אל מרפסת ביתו כחצי שעה או שעה לפני כניסת השבת, והיה יושב במרפסת וממתין לכניסת השבת.

וכל כך למה? כדי לקיים את לשון הרמב"ם (בהלכות שבת פרק ל, ה"ב): "איזהו כבוד זה שאמרו חכמים, שמצווה על אדם לרחוץ פניו ידיו ורגליו בחמין בערב שבת מפני כבוד השבת, ומתעטף בציצית ויושב בכבוד ראש, מיחל להקבלת פני השבת כמו שהוא יוצא לקראת המלך".

(קטעים מלוקטים, מעובד ומתורגם בתרגום חופשי מאידיש, מתוך שיעורו של הגאון רבי שמעון שפיצר שליט"א, על פרשת קדושים)

עניין 'תוספת שבת' ידוע ומפורסם כסגולה נפלאה לעניינים רבים. שורש הרעיון של 'תוספת שבת', הוא שאנחנו מראים שאין אנו חפצים רק בקיום מצוות השבת כאשר נתנה לנו בורא העולם, אלא שאנחנו גם מתחברים לאור של השבת, על ידי שאנו מחבבים את המצווה ומקדימים לקבל אותה.

עניין תוספת שבת נלמד בגמרא במסכת יומא מפסוקים בתורה, ורבים מהפוסקים לומדים כפשוטו שמדובר בחיוב של ממש, מצווה עשה מדאורייתא להוסיף מחול על הקודש ולקבל שבת לפני זמנה. אבל אנו רוצים להעמיק ולהגיע לשורש המצווה, אם יודעים את ה'טעם' של המצווה, ומקיימים אותה תוך שימת לב לסיבת המצווה, או אז זוכים להרגיש גם את ה'טעם', את ה'גישמאק' והעריבות שיש במצווה הקדושה והנפלאה.

בפירוש הלשון 'לעשות את השבת' מבאר ה'אור החיים' באחד הטעמים: "ויצא כחתן לקראת כלה ויהיה יושב ומשמר עד שתיגע השבת". בדבריו של ה'אור החיים' הקדוש אנו מוצאים הסבר ויסוד לכל העניין הזה של 'תוספת שבת', ההמתנה, הציפייה, היציאה לקראת, כחתן היוצא לקראת כלה. זאת הדרך להיכנס לשבת.

אם עד עכשיו חשבנו שתוספת שבת זה דין פשוט שצריכים להוסיף מעט זמן על השבת, עכשיו אנחנו לומדים פירוש חדש לגמרי. זה לא רק להוסיף ולהאריך את משך השבת בזמן נוסף, אלא לחכות לשבת, להמתין לה, לצפות לה, להתכונן אליה ולהתרגש לקראת בואה!

ומה העניין המיוחד בהמתנה לשבת? את התשובה לזה אפשר למצוא בכל הליכות החיים שלו. נניח דוגמה, שבה אדם קבע ללמוד עם חברותא בשעה תשע בערב, ובהתקרב השעה היעודה הוא מתאמץ מאוד לסיים את עסקיו וענייניו, ואת מה שהוא צריך לסדר בבית, וממהר להגיע לבית המדרש כדי שלא לאחר.

בשעה תשע בדיוק הוא פותח את הגמרא ומסתכל לעבר הפתח,

העלון מופץ לזיכוי הרבים, אנא הימנעו מקריאה בשעת התפילה וקריאת התורה